

РЪКОВОДСТВО ЗА БЕНЕФИЦИЕНТИ

*на Европейските структурни
и инвестиционни фондове
и свързаните с тях
инструменти на ЕС*

Europe Direct е услуга, предназначена да ви помогне да намерите
отговори на въпросите, които си задавате за Европейския съюз.

Безплатен телефонен номер (*):

00 800 6 7 8 9 10 11

(*) Някои мобилни оператори не предоставят достъп до телефонни номера,
започващи с 00 800, или таксуват тези обаждания.

Допълнителна информация за Европейския съюз можете да намерите в интернет
(<http://europa.eu>).

Люксембург: Служба за публикации на Европейския съюз, 2014 г.

Снимков материал: стр. 12: ©Fifteen Cornwall Apprenticeship Programme; стр. 23, 27, 29, 32,
35, 37, 41, 44, 47, 50, 51: ©Shutterstock

© Европейски съюз, 2014 г.

Възпроизвеждането е разрешено при посочване на източника.

Printed in Belgium

РЪКОВОДСТВО ЗА БЕНЕФИЦИЕНТИ

*на Европейските структурни
и инвестиционни фондове
и свързаните с тях инструмен-
ти на ЕС*

Предисловие

Многогодишната финансова рамка на Европейския съюз (ЕС) за периода 2014—2020 г. разрешава новото поколение програми за разходи на ЕС да се изпълняват от 1 януари 2014 г.

В [Регламент \(ЕС\) № 1303/2013](#) се определят общоприложимите разпоредби, приложими към Европейския фонд за регионално развитие (**ЕФРР**), Европейския социален фонд (**ЕСФ**), Кохезионния фонд (**КФ**), Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (**ЕЗФРСР**) и Европейския фонд за морско дело и рибарство (**ЕФМДР**). Тези фондове функционират под обща рамка, известна като **„Европейски структурни и инвестиционни фондове“**, или **„ЕСИФ“**. В регламента са определени и необходимите разпоредби за осигуряване на ефективността на ЕСИФ и тяхната координация един с друг и с други инструменти на ЕС.

В член 13 от регламента Комисията се призовава да изготви насоки за бенефициентите за осигуряване на ефективния им достъп и използването на ЕСИФ, както и на възможностите за допълване с други инструменти на съответните политики на Съюза.

Понятието „бенефициенти“ обхваща широк кръг субекти, от малки и средни предприятия (МСП)¹ до големи предприятия и от публични органи до неправителствени организации и организации на гражданското общество. Тези бенефициенти могат също да бъдат университети, студенти, научни работници, селскостопански производители или рибари. Потенциалните фондове и процедурите за кандидатстване са също толкова разнообразни, както и бенефициентите. Вече са налице конкретни насоки и всяка генерална дирекция на Комисията е предоставила информация онлайн, в която подробно описва своята работа и инструменти за финансиране.

Това Ръководство за бенефициенти няма за цел да представи изчерпателно наличните фондове на ЕС. То се основава на общата стратегическа рамка (Приложение 1 към Регламент (ЕС) № 1303/2013), която осигурява основата за по-добра координация между ЕСИФ и другите инструменти на ЕС.

В ръководството се прави преглед на наличните допълнителни инструменти на равнище ЕС за всяка от посочените в регламента за ЕСИФ **тематични цели, или ТЦ**, като се посочват подробни източници на информация, примери за добри практики за комбиниране на различни потоци от средства, както и описание на съответните органи и организации, които участват в управлението на всеки инструмент.

Включените в документа връзки ще позволят на потенциалните бенефициенти да се ориентират в лабиринта от материали, достъпни онлайн, и ще ги отведат до най-подходящите и полезни уебсайтове и документи. Предлага се и онлайн контролен списък, който да помогне на потенциалните бенефициенти се определят най-подходящите източници на финансиране.

1 „Малко или средно предприятие (МСП)“ означава микро-, малко или средно предприятие по смисъла на Препоръка 2003/361/ЕО, което:

- упражнява икономическа дейност, независимо от правната му организационна форма;
- наема под 250 души персонал (изразен в годишни работни единици: „численост на персонала“);
- има годишен оборот, не надвишаващ 50 млн. EUR, и/или общият му годишен балансов отчет не надвишава 43 млн. EUR.

Съдържание

1. Въведение.....	6
2. Европейски структурни и инвестиционни фондове (ЕСИФ)	8
2.1. Преглед и общи принципи	8
2.2. Обхват на ЕСИФ	9
2.3. Разумно финансово управление	11
2.4. Изграждане на полезни взаимодействия между ЕСИФ	11
3. Други фондове на ЕС — общ преглед	13
3.1. „Хоризонт 2020“	13
3.2. Механизъм за свързване на Европа (MCE)	15
3.3. Конкурентоспособност на предприятията и малките и средните предприятия (COSME).	16
3.4. LIFE	17
3.5. „Творческа Европа“	18
3.6. Програма за заетост и социални иновации (EaSI)	18
3.7. „Еразъм+“	19
3.8. Трета здравна програма на ЕС.....	20
4. ЕСИФ и други инструменти на ЕС по тематична цел (ТЦ)	21
4.1. ТЦ 1: Засилване на научноизследователската дейност, технологичното развитие и иновациите.	22
4.2. ТЦ 2: Подобряване на достъпа до ИКТ и на тяхното използване и качество.....	26
4.3. ТЦ 3: Повишаване на конкурентоспособността на малките и средните предприятия (МСП), на селскостопанския сектор (за ЕЗФРСР) и на сектора на рибарството и аквакултурите (за ЕФМДР)	28
4.4. ТЦ 4: Подкрепа за преминаването към нисковъглеродна икономика във всички сектори.....	31
4.5. ТЦ 5: Насърчаване на адаптацията към изменението на климата и превенцията и управлението на риска.	34
4.6. ТЦ 6: Опазване на околната среда и насърчаване на ресурсната ефективност.	36
4.7. ТЦ 7: Насърчаване на устойчивия транспорт и премахване на участъците с недостатъчен капацитет в ключови мрежови инфраструктури.....	40
4.8. ТЦ 8: Насърчаване на устойчивата и качествената заетост и подкрепа за мобилността на работната сила.	43
4.9. ТЦ 9: Насърчаване на социалното приобщаване, борба с бедността и дискриминацията.....	46
4.10. ТЦ 10: Инвестиции в образованието, обучението, професионалното обучение за придобиване на умения и учене през целия живот.	49
4.11. ТЦ 11: Повишаване на институционалния капацитет на публичните органи и заинтересованите страни и ефективна публична администрация.	50
5. Друга полезна информация	53
5.1. Онлайн контролен списък за бенефициенти	53
5.2. Популяризиране на финансирането от ЕС	53
5.3. Финансиране от ЕС и Хартата на основните права	53
6. Речник	54

1. Въведение

„Европа 2020“ е десетгодишната стратегия за растеж и работни места на Европейския съюз (ЕС), която беше приета през 2010 г.

ЕС си поставя пет [основни цели](#), които иска да изпълни до края на 2020 г. Тези цели са в областта на:

- заетостта;
- научните изследвания и развитието;
- климата/енергетиката;
- образованието;
- социалното приобщаване и намаляването на бедността.

Стратегията „Европа 2020“ се подкрепя от седем [водещи инициативи](#). Тези инициативи помагат на ЕС и националните органи да увеличат своите усилия в области, които подпомагат приоритетите на „Европа 2020“, в това число: иновации, цифрова икономика, заетост, младеж, индустриална политика, бедност и ефективно използване на ресурсите.

ЕС се ангажира да създава повече и по-добри работни места. Съюзът също така се стреми към изграждане на социално приобщаващо общество. Тези цели заемат централно място в стратегията [„Европа 2020“](#)² за постигане на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж на целия континент.

Като подпомагат стратегията „Европа 2020“, ЕСИФ помагат за намаляване на различията в нивото на развитие на регионите и островите в целия ЕС. За да се постигне възможно най-голямо въздействие на ЕСИФ, в регламента са определени единадесет тематични цели (член 9, Регламент (ЕС) № 1303/2013).

За тези тематични цели допринасят и други инструменти на ЕС и държавите членки се насърчават да се възползват от всички налични инструменти за финансиране на европейско, национално, регионално и местно равнище.

2 Средносрочният преглед на стратегията „Европа 2020“ е текущ, като започва с публична консултация. Резултатите от прегледа ще бъдат налични през 2015 г. на уебсайта на „Европа 2020“.

ТЕМАТИЧНИ ЦЕЛИ (ТЦ)

1. засилване на научноизследователската дейност, технологичното развитие и иновациите;
2. подобряване на достъпа до информационни и комуникационни технологии (ИКТ) и на тяхното използване и качество;
3. повишаване на конкурентоспособността на МСП, на селскостопанския сектор (за ЕЗФРСР) и на сектора на рибарството и аквакултурите (за ЕФМДР);
4. подкрепа за преминаването към нисковъглеродна икономика във всички сектори;
5. насърчаване на адаптацията към изменението на климата и превенцията и управлението на риска;
6. опазване на околната среда и насърчаване на ресурсната ефективност;
7. насърчаване на устойчивия транспорт и премахване на участъците с недостатъчен капацитет във всички ключови мрежови инфраструктури;
8. насърчаване на устойчивата и качествената заетост и подкрепа за мобилността на работната сила;
9. насърчаване на социалното приобщаване, борба с бедността и дискриминацията;
10. инвестиции в образованието, обучението, професионалното обучение за придобиване на умения и учене през целия живот;
11. повишаване на институционалния капацитет на публичните органи и заинтересованите страни и ефективна публична администрация.

Финансовата подкрепа може да бъде под формата на редица стимули, включително безвъзмездни средства, награди, договори, подлежаща на възстановяване помощ и финансови инструменти³.

Процесът на получаване на достъп до финансиране неотдавна беше значително опростен за потенциалните бенефициенти на финансова подкрепа от ЕС. Промени-те включват:

- Единна ставка на възстановяване, известна като „един проект — една ставка на финансиране“;
- Единна ставка за непреките разходи и други възможности за опростени разходи;
- 90-дневен краен срок за плащане за бенефициенти по линия на политиката на сближаване;
- Електронен обмен на данни между бенефициентите и управляващите органи, който през 2016 г. се предвижда да се прилага във всички държави, членки на ЕС.

Над 75 % от бюджета на ЕС се управлява от самите държави членки. Останалата част се управлява централизирано от Европейската комисия, понякога с подкрепата на нейните изпълнителни агенции.

3 Договорите за услуги, строителство и доставки, финансирани от бюджета на ЕС (процедури за обществени поръчки) не са основният предмет на настоящото ръководство. Повече информация за тях е предоставена на уебсайта на Европейската комисия в раздел [„Обществени поръчки и финансиране“](#).

2. Европейски структурни и инвестиционни фондове (ЕСИФ)

2.1. Преглед и общи принципи

ЕСИФ се управляват съвместно от Европейската комисия и държавите членки в съответствие с принципа на субсидиарност. Този принцип означава, че ЕС не предприема действия, освен ако това не е по-ефективно от действията, предприети на национално, регионално или местно равнище. За да могат да се използват възможностите за финансиране, се прилагат различни критерии за допустимост:

- **Срок:** прилагат се ограничения по отношение на периода, през който могат да се осъществяват операциите и разходите.
- **Обхват на интервенцията:** прилагат се ограничения по отношение на видовете дейности, които могат да бъдат съфинансирани.
- **Категории разходи:** някои категории разходи са изключени.
- **Географско местоположение на операциите:** допустими са само определени райони.
- **Срок на операциите:** може да се постави изискване за продължаване на инвестициите за минимален период след приключване на дейността.
- **Видове бенефициенти:** само определени предприятия, органи или икономически субекти отговарят на изискванията за получаване на подкрепа.

Държавите членки трябва да изготвят стратегически планове със собствени инвестиционни приоритети, обхващащи петте ЕСИФ. Те се наричат **споразумения за партньорство (СП)**. Подробна информация за целите, които те възнамеряват да постигнат с наличните ресурси, се предоставя в националните и/или регионалните **оперативни програми (ОП) (Програми за развитие на селските райони (ПРСР) за ЕЗФРСР)**. Целта на оперативните програми е те да отговорят на социално-икономическите и екологичните предизвикателства пред съответната държава или регион. Държавите членки трябва да насочват фондовете там, където те са най-необходими и ще имат въздействие, като може да не използват всички възможни теми и модели за финансиране, предвидени в регламентите.

Определените от всяка държава членки **управляващи/национални органи** отговарят за управлението на действителните програми. Заедно с мониторинговите комитети⁴ те отговарят за:

- изготвяне и прилагане на процедури за подбор и критерии за допустимост;
- предоставяне на информация на потенциалните бенефициенти, като например минимална или максимална стойност на проекта, план за финансиране и срокове;
- гарантиране, че проектите попадат в обхвата на съответните фондове;
- финансово управление и контрол на програмите.

Заявленията за финансиране се подават до националния или регионалния орган, който управлява съответната програма. Преди да кандидатстват за отпускане на безвъзмездна помощ, потенциалните бенефициенти трябва да проверят инвестиционните приоритети, критериите за допустимост и процедурата за кандидатстване за програмите в техния регион и държава. Данните за контакт за всички съответни управляващи/национални органи могат да бъдат намерени чрез връзките по-долу.

[ЕФРР/КФ](#) — [ЕСФ](#) — [ЕЗФРСР](#) — [ЕФМДР](#)

4 Мониторинговите комитети обикновено са съставени от компетентни регионални и местни органи, включително компетентни държавни органи, икономически и социални партньори, съответните структури, представляващи гражданското общество, включително партньори, работещи в областта на околната среда, НПО, органи, отговарящи за насърчаване на социалното приобщаване, равенството между мъжете и жените и борбата с дискриминацията, в съответствие с институционалната и правната рамка на всяка държава членка.

2.2. Обхват на ЕСИФ

Дейностите, които могат да се финансират от ЕСИФ, се определят чрез преговори между държавите членки и Европейската комисия. Приоритетите се определят в националните или регионалните многогодишни програми. На практика държавите членки могат да изберат да наблегнат на различни дейности в различни региони на ЕС; затова допустимостта зависи от обхвата на програмата във всеки регион или държава.

За да се намалят различията между нивата на развитие на различните страни, финансирането по линия на политиката на сближаване е насочено към най-бедните региони и държави членки⁵.

ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ (ЕФРР)

ЕФРР се стреми да засили икономическото и социалното сближаване в ЕС, като коригира неравенствата между регионите на Съюза.

ЕФРР подкрепя 11-те тематични цели. По-голямата част от неговите ресурси обаче са предназначени за⁶:

- Научни изследвания и развитие — 39,9 млрд. EUR;
- МСП — 32,8 млрд. EUR;
- Икономика с ниска въглеродна интензивност — 30,1 млрд. EUR;
- Транспортни и енергийни инфраструктурни обекти — 25,6 млрд. EUR.

ЕФРР подпомага и трансграничното, международното и междурегионалното сътрудничество в рамките на европейската цел за териториално сътрудничество. Това може да включва партньорства с трети съседни на ЕС държави чрез програми по [Европейския инструмент за съседство](#) и [Инструмента за предприсъединителна помощ](#).

5 За повече информация вижте [карта на допустимостта на регионите](#).

6 Неокончателни суми въз основа на подадените до Комисията 28 споразумения за партньорство; точните суми ще бъдат известни след приеждането на като всички оперативни програми.

КОХЕЗИОНЕН ФОНД (КФ)

КФ е насочен към държавите членки, чийто брутен национален доход (БНД) на глава от населението е по-нисък от 90 % от средния за ЕС⁷. Той има за цел да намали икономическите и социалните различия и да насърчи устойчивото развитие.

КФ подкрепя само тематични цели 4, 5, 6 и 7. Предвижда се неговата структура на финансиране⁸ да бъде:

- Инфраструктурни обекти от транспортната и енергийната мрежа — 33 млрд. EUR.
- Опазване на околната среда — 17,2 млрд. EUR.
- Икономика с ниска въглеродна интензивност — 7 млрд. EUR;

ЕВРОПЕЙСКИ СОЦИАЛЕН ФОНД (ЕСФ)

ЕСФ е основният инструмент на Европа за подпомагане на заетостта, оказване на помощ на хората за получаване на по-добри работни места и осигуряване на по-справедливи възможности за работа за всички граждани на ЕС.

7 Държавите членки, които отговарят на условията за финансиране от КФ, са: България, Чехия, Естония, Гърция, Хърватия, Кипър, Латвия, Литва, Унгария, Малта, Полша, Португалия, Румъния, Словения и Словакия.

8 Неокончателни суми въз основа на подадените до Комисията 28 споразумения за партньорство; точните суми ще бъдат известни след приеждането на като всички оперативни програми.

ЕСФ ще се фокусира върху ограничен брой приоритети, за да постигне реално въздействие при преодоляване на основните предизвикателства, пред които се изправят държавите членки, а именно:

- Заетост — 30 млрд. EUR;
- Образование — 26 млрд. EUR;
- Социално приобщаване — 21,3 млрд. EUR;
- Институционален капацитет — 3,6 млрд. EUR.

Заедно с 3,2 млрд. EUR, специално предвидени за инициативата на младежката заетост, това означава, че през следващите седем години в хората в Европа ще бъдат инвестирани повече от 86 млрд. EUR⁹.

ЕВРОПЕЙСКИ ЗЕМЕДЕЛСКИ ФОНД ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ (ЕЗФРСР)

Политиката на ЕС за развитие на селските райони помага на селските райони в ЕС да отговорят на широк спектър от предизвикателства и възможности, които 21-ви век поставя пред тях — икономически, екологични и социални.

ЕЗФРСР е механизъм за финансиране в рамките на Общата селскостопанска политика (ОСП) и разполага с бюджет от 95,57 млрд. EUR. В съответствие със стратегията „Европа 2020“ и общата селскостопанска политика политиката за развитие на селските райони се основава на три между-секторни цели:

- конкурентоспособност на селското стопанство;
- устойчиво управление на природните ресурси и на дейности, свързани с климата;
- балансирано териториално развитие на селските райони.

За да се осигури ефективното управление на политиката за развитие на селските райони чрез програмите за развитие на селските райони (ПРСР), тези три цели са подкрепени с шест основни приоритета:

- трансфер на знания и иновации в земеделието, горското стопанство и селските райони.
- повишаване на конкурентоспособността на всички видове селскостопанска дейност и подпомагане на жизнеспособността на земеделските стопанства;
- подобряване на организацията на хранителната верига и управление на риска в селското стопанство;
- възстановяване, опазване и укрепване на екосистемите, свързани със земеделието и горското стопанство;
- насърчаване на ефективното използване на ресурсите и подпомагане на прехода към нисковъглеродна и устойчива на климата икономика в секторите на селското стопанство, храните и горското стопанство;
- насърчаване на социалното приобщаване, намаляването на бедността и икономическо развитие в селските райони.

ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА МОРСКО ДЕЛО И РИБАРСТВО (ЕФМДР)

С бюджет от 5,7 млрд. EUR ЕФМДР насърчава устойчивия риболов и устойчивите аквакултури. Той подобрява събирането на научни данни и контрола и правоприлагането в областта на рибарството. Фондът също така подкрепя създаването на работни места и диверсификацията на зависимите от рибарството общности, като подпомага прилагането на интегрираната морска политика.

ФИНАНСОВИ ИНСТРУМЕНТИ

В някои случаи ЕСИФ могат да се използват за подкрепа на **финансови инструменти**, които помагат на финансово жизнеспособни инвестиции да реализират положителни резултати. Финансовите инструменти имат за цел да засилят ефекта на акумулиране на капитали вследствие на инвестициите на ЕС, като привличат допълнителни средства от публични и частни инвеститори.

9 Сумата от 86 млрд. EUR е по-висока от законово изисквания минимален гарантиран дял (т.е. 80 млрд. EUR). Тя е неокончателна и се основава на подадените до Комисията 28 споразумения за партньорство; точните суми ще бъдат известни след приемането на като всички оперативни програми.

Публикуван е кратък справочник за управляващите органи относно [Финансовите инструменти в програмите на ЕСИФ през периода 2014—2020 г.](#)

► **Научете повече:** Информация къде

можете да научите повече за ЕСИФ и какви са начините за достъп до финансиране може да бъде намерена чрез връзките към всеки от фондовете.

[ЕФРР и КФ](#) — [ЕСФ](#) — [ЕЗФРСР](#) — [ЕФМДР](#)

2.3. Разумно финансово управление

За периода 2014—2020 г. ЕСИФ съставляват повече от една трета от бюджета на ЕС.

ЕС се ангажира да се бори с измамите, корупцията и всички други незаконни дейности, които биха могли да засегнат бюджета на Съюза. Изградените от държавите членки системи за управление и контрол имат за цел предотвратяването, откриването и отстраняването на нередности — включително измами. Тези органи

ще следят рисковете от измами, свързани с ЕСИФ. Рискът от накарняване на репутацията, който се свързва с измамите и корупцията, също се разглежда много сериозно на всички равнища.

Всякакви съмнения за измама следва да бъдат докладвани на съответните национални органи или на Европейската служба за борба с измамите (OLAF) чрез [Системата за съобщаване на измами \(FNS\)](#).

2.4. Изграждане на полезни взаимодействия между ЕСИФ

Общото въздействие на ЕСИФ наистина може да помогне на местните икономики. Всъщност редица проекти успешно и творчески използват много форми на инвестиции от различни програми на ЕСИФ.

ОБУЧЕНИЕ НА БЪДЕЩИ ИЗВЕСТНИ ГОТВАЧИ

Ресторантът на известния готвач Джейми Оливър Fifteen Cornwall в Корнуол, Великобритания, успешно използва финансирането от ЕФРР и от ЕСФ, за да даде тласък на своя бизнес и на програмата за обучение на стажанти. Ресторантът се възползва от жизнено важното финансиране от ЕСФ, за да даде шанс на младежи в неравностойно положение на възраст от 16 до 24 години да се обучават за готвачи в призната на национално равнище програма за стаж. Самият ресторант, получил признанието на критиците в бранша, е изграден с финансовата подкрепа на ЕФРР.

От май 2006 г. в Програмата за стаж на Fifteen Cornwall са се записали повече от 140 стажанти, 70 % от които продължават да готвят и днес. Всяка година програмата инвестира още 1 млн. GBP в местната икономика чрез своята политика 70 % от доставките да бъдат от местни източници. И най-важното: освен вече завършилите 86 стажанти, са създадени още 80 работни места.

ИНОВАТИВНА КОМБИНАЦИЯ ОТ ИЗТОЧНИЦИ НА ФИНАНСИРАНЕ ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ГРИЖИ ЗА ВЪЗ- РАСТНИ ХОРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ НА ГЕРМАНИЯ

В Мекленбургската езерна област към водещата местна група за действие (МГД) се отправя искане да помогне за осигуряването на финансиране за изграждането на специализирано място за настаняване, където да се полагат грижи за местни хора, страдащи от деменция. Целта е жителите да получат възможността да живеят заедно със своя партньор в живота в безопасна и подкрепяща среда. Стара текстилна фабрика е превърната в дом за грижи за хора с деменция Malchow Island и инвестициите по проекта помагат да бъде запазена сградата, която селските общности ценят като обект на културното наследство. При разработването на проекта е приложен хоризонтален подход, като в него са комбинирани три различни източника на финансиране от ЕС: ЕЗФРСР, ЕСФ и ЕФРР.

Повече информация за [проекта Malchow Island](#) и други примери за връзки между ЕЗФРСР и други фондове на ЕС.

Последният пример показва какво може да постигне една инициатива за [водено от общностите местно развитие](#) (CLLD). В него се описва подход, който обръща наопаки традиционния подход „от горе надолу“ на политиката за развитие. В рамките на CLLD местните хора поемат контрола и създават местно партньорство (МГД), което разработва и изпълнява интегрирана стратегия за развитие.

Стратегиите за CLLD често произтичат от конкретни въпроси или проблеми, пред които е изправена местната общност — някои такива примери са упадъкът на традиционни индустрии като земеделие и риболов, недо-волни младежи, изменение на климата или лоши жилищни условия и услуги. CLLD позволява проблемите да се разглеждат и към тях да се подхожда в местния контекст, като същевременно се обхващат всички съответни политики и заинтересовани страни.

Замисълът на стратегията е да се развият социалните, екологичните и икономическите силни страни на общността, а не тя просто да получава финансови средства, за да се справя с проблемите си. Партньорството получава дългосрочно финансиране — и то решава как да го изразходва.

Въпреки че подходът за CLLD първоначално е разработен в селските райони чрез подкрепа от ЕЗФРСР, а след това се прилага в областта на рибарството и в крайбрежните райони с финансиране от ЕФФ¹⁰/ЕФМДР, сега подходът може да бъде приложен в сфери, които обикновено попадат в приложното поле на ЕСФ и ЕФРР.

В споразуменията си за партньорство държавите членки трябва да посочат кои фондове ще използват за CLLD, защо използват тези фондове, в кои видове области ще бъдат прилагани и как фондовете ще работят заедно.

Друг интересен начин за съчетаване на ЕСИФ е чрез подхода на **интегрирани териториални инвестиции (ITI)**, когато дадена стратегия за градско развитие изисква интегриран подход, включващ инвестиции от ЕСФ, ЕФРР или Кохезионния фонд, които могат да бъдат допълнени с помощта на ЕЗФРСР или ЕФМДР.

¹⁰ Европейски фонд за рибарство за периода 2007—2013 г.

3. ДРУГИ фондове НА ЕС — ОБЩ ПРЕГЛЕД

В този раздел са разгледани само фондове на ЕС, които имат сериозен потенциал за постигане на полезни взаимодействия с ЕСИФ. Повечето от тях засягат повече от една тематична цел. По-голямата част от другите фондове на ЕС се управляват централизирано и се разпределят чрез покани за представяне на предложения.

3.1. „Хоризонт 2020“

„Хоризонт 2020“ е рамковата програма на ЕС за научни изследвания и иновации. Тя подкрепя развитието на дейности от идеята до пазарната реализация, като поставя акцент върху отлични проекти, независимо от тяхното географско местоположение. Програмата е разделена на три стълба, съответстващи на основните ѝ приоритети:

- Високи постижения в научната област;
- Водещи позиции в промишлеността;
- Обществени предизвикателства.

Стълбът **„Високи постижения в научната област“** подкрепя развитието на наука от световна класа в Европа чрез развитие, привличане и задържане на таланти в научните изследвания и подкрепа за развитието на най-добра научноизследователска инфраструктура.

Общо финансиране за периода 2014—2020 г.	млн. EUR
Европейски съвет за научни изследвания (ЕСНИ) Пионерски изследвания от най-добрите индивидуални екипи	13 095
Бъдещи и нововъзникващи технологии Съвместните научни изследвания за откриване на нови области на иновации	2 696
Дейности по програма „Мария Склодовска-Кюри“ Възможности за обучение и кариерно развитие	6 162
Научноизследователска инфраструктура (включително електронна инфраструктура) Осигуряването на достъп до материална база на световно ниво	2 488

Стълбът **„Водещи позиции в промишлеността“** подкрепя ключови технологии като микроелектроника, както и съвременни производства в съществуващи и нови секто-

ри. Той има за цел да привлече повече частни инвестиции в научни изследвания и иновации (НИИ) и да окаже подкрепа на иновативните МСП в Европа.

Общо финансиране за периода 2014—2020 г.	млн. EUR
Водещи позиции в областта на главните базови и промишлените технологии (LEIT) (ИКТ, нанотехнологии, материали, биотехнологии, производство, космически изследвания)	13 557
Достъп до рисково финансиране Привличане на частно финансиране и рисков капитал	2 842
Иновации в МСП Насърчаване на всички форми на иновации във всички видове МСП	616

Стълбът **„Обществени предизвикателства“** подкрепя научни изследвания и иновации в области като климат, околна среда и транспорт, които оказват въздействие върху гражданите и върху обществото като цяло.

Той подпомага развитието на революционни решения, достигнати в резултат на мултидисциплинарни сътрудничества, включващи социалните и хуманитарните науки.

Общо финансиране за периода 2014—2020 г.	млн. EUR
Здравеопазване, демографски промени и благосъстояние	7 472
Продоволствена сигурност, устойчиво селско и горско стопанство, изследвания в областта на морската среда, корабоплаването и вътрешните води и биоикономика	3 851
Сигурна, чиста и ефективна енергия	5 931
Интелигентен, устойчив и интегриран транспорт	6 339
Действия в областта на климата, околна среда, ефективно използване на ресурсите и суровини	3 081
Приобщаващи, иновативни и мислещи общества	1 310
Сигурни общества	1 695

Освен посочените по-горе три стълба, по програма „Хоризонт 2020“ са определени и още две конкретни цели.

Общо финансиране за периода 2014—2020 г.	млн. EUR
Конкретна цел: Разпространение на върховите постижения и разширяване на участието	816
Общо финансиране за периода 2014—2020 г.	млн. EUR
Конкретна цел: Наука със и за обществото	462

КАК ФУНКЦИОНИРА „ХОРИЗОНТ 2020“?

Комисията избира проекти след **покани за представяне на предложения** с помощта на независими оценители/експерти¹¹. Проектните предложения трябва да са подадени до определен срок, да са в съответствие с ясно определени теми и да имат необходимата партньорска структура, която обикновено е международна.

След изтичане на крайния срок всички предложения по поканата се разглеждат задълбочено, за да се провери тяхната допустимост и да се прецени качеството им. Финансиране се отпуска на най-добрите проектни предложения, които влизат в рамките на общия наличен бюджет.

По програма „Хоризонт 2020“ може да кандидатства всяко юридическо лице или международна организация. Кандидатите трябва да отговарят на предвидените в [Регламент \(ЕС\) № 1290/2013](#) условия, както и на всички специални условия, определени в съответната многогодишна или годишна работна програма.

¹¹ Повече информация за [наемането на експерти и как те оценяват проектите](#).

Предимство има принципът за най-малко три държави¹², но са налични и безвъзмездни средства за изследователи от отделни фирми.

► Полезни връзки

Порталът за участници е създаден като интернет портал за кандидатите за програмите на ЕС за научни изследвания и иновации. Той предлага различни услуги, които имат за цел да помогнат на потенци-

12 Три юридически лица трябва да участват в споразумение за консорциум. Всяко от трите лица трябва да е установено в различна държава членка или асоциирана страна. И трите юридически лица трябва да са независими едно от друго.

алните бенефициенти да получат финансиране. Кандидатите се приканват да се [регистрат](#) в [портала](#), за да се възползват изцяло от тези услуги. Порталът за участници съдържа и [онлайн ръководство H2020](#), където може да се намери допълнителна информация за процеса на подбор.

Мрежа от [национални центрове за контакт \(NCP\)](#) предоставя насоки, практическа информация и помощ по всички аспекти на „Хоризонт 2020“. NCP са национални структури, създадени и финансирани от правителствата на 28-те държави, членки на ЕС. NCP предоставят персонализирана подкрепа на езика на кандидата.

► [Научете повече за интересуващата Ви област от „Хоризонт 2020“.](#)

3.2. Механизъм за свързване на Европа (MCE)

Механизмът за свързване на Европа финансира проекти, които попълват липсващите звена в енергийната, транспортната и цифровата структура на Европа. Инструментът също така помага европейската икономика да стане по-зелена, като насърчава по-чистите видове транспорт, високоскоростните широколентови връзки и по-лесното използване на енергия от възобновяеми източници в съответствие със стратегията „Европа 2020“. MCE съчетава публично (ЕС) финансиране с цел да се мобилизират допълнителни източници на частно финансиране и иновативни финансови инструменти, като гаранции и облигации за проекти, за привличане на възможно най-много средства.

MCE е разделен на три сектора:

- **MCE Транспортен сектор**
- **MCE Енергетика**
- **MCE Телекомуникации**

Финансовата подкрепа от MCE е в две форми:

- [безвъзмездни средства](#) — инвестиции от бюджета на ЕС, които не се възстановяват;

- [финансиране за иновативни финансови инструменти](#) като [фонд Marguerite](#), [гаранции по заеми за TEN транспорт](#) и [инициативата за облигации за проекти](#).

Бенефициенти са една или повече държави членки или, със съгласието на съответните държави членки, други органи. Ако се прецени за уместно, трети държави и субекти, установени в трети държави, могат да участват в дейности, които допринасят за проекти от общ интерес.

MCE се управлява централно от Комисията с помощта на [Изпълнителната агенция за иновации и мрежи \(INEA\)](#). Инвестициите се изпълняват чрез годишни и многогодишни работни програми, в които се посочват приоритетите и общият размер на финансовата подкрепа, която ще бъде разпределена.

В [Регламента за създаване на Механизъм за свързване на Европа](#) се определят правилата за предоставяне на финансова подкрепа от ЕС, приоритетните проекти и максималните прагове на съфинансиране от ЕС за всеки вид проекти. В него е включен и списък на проектите, където ще бъдат направени по-голямата част от инвестициите от MCE.

МСЕ ТРАНСПОРТЕН СЕКТОР

Бюджет: 26,25 млрд. EUR за съфинансиране на проекти по TEN-T, като например премахване на участъците със затруднения, повишаване на оперативната съвместимост на железопътните линии, подобряване на трансграничните участъци и преход към иновативни, нисковъглеродни и енергийно ефективни транспортни технологии.

(Повече информация за [МСЕ Транспортен сектор](#).)

МСЕ ЕНЕРГЕТИКА

Бюджет: 5,85 млрд. EUR за ключови трансевропейски енергийни инфраструктурни проекти през периода 2014—2020 г.

(Повече информация за [МСЕ Енергетика](#).)

МСЕ ТЕЛЕКОМУНИКАЦИИ

Бюджет: 1,14 млрд. EUR, от които 170 млн. EUR за дейности, свързани с осигуряването на широколентов достъп, и 970 млн. EUR за инфраструктура за цифрови услуги (ИЦУ).

(Повече информация за [МСЕ Телекомуникации](#).)

3.3. Конкурентоспособност на предприятията и малките и средните предприятия (COSME).

COSME е програмата на ЕС за Конкурентоспособност на предприятията и малките и средните предприятия (МСП), която се изпълнява през периода 2014—2020 г. и има бюджет от 2,3 млрд. EUR. Тя ще подпомага малките и средните предприятия в четири области:

- Достъп до финансиране.
- Достъп до пазари.
- Подкрепа за предприемачи.
- По-добри условия за стартиране на бизнес и растеж.

ДОСТЪП ДО ФИНАНСИРАНЕ

- **Механизъм за гарантиране на заеми (МГЗ):** Споделяйки риска, гаранциите от COSME ще позволят на финансовите посредници да отпускат заеми на повече МСП.
- **Капиталов механизъм за растеж (КМР):** Бюджетът на COSME ще се инвестира и във фондове, които предоставят рисков капитал и мецанин финансиране на малки и средни предприятия — по-специално на такива, които извършват трансгранична дейност.

Инструментите МГЗ и КМР се управляват от Европейския инвестиционен фонд (ЕИФ).

Финансови институции могат да кандидатстват, като изтеглят документи за кандидатстване от уебсайта на ЕИФ.

- Документи за [МГЗ](#).
- Документи за [КМР](#).

► **Повече информация за финансовите посредници, партньори на ЕИФ.**

► **Повече информация за достъпа до финансиране в рамките на други инициативи на ЕС.**

ДОСТЪП ДО ПАЗАРИ

Всички предприятия имат достъп до услугите на **Enterprise Europe Network** и могат да се обърнат към местна точка за контакт и/или бизнес партньор. С над 600 партньорски организации в 54 държави, мрежата има капацитет да достигне до повече от два милиона МСП.

► **Можете да намерите най-близкия до Вас партньор на [уебсайта на мрежата](#).**

Предлаганите услуги включват:

- информация за законодателството на ЕС и програмите на ЕС;
- помощ за намиране на бизнес партньори в чужбина;
- съвети как да получите достъп до финансиране;
- подкрепа за трансфер на иновации и технологии;
- получаване на мнения от МСП за законодателството на ЕС.

ПОДКРЕПА ЗА ПРЕДПРИЕМАЧИ

Различни инициативи предлагат [подкрепа за предприемачи](#), в това число:

- образование в областта на предприемачеството;
- подобряване на бизнес средата, което да позволи на предприемачите да растат и да се развиват;
- наставничество и достигане до определени групи.

Мрежите, които вече се подкрепят от Европейската комисия, включват:

- [Европейска мрежа от ментори за жените предприемачи](#)
- [Еразъм за млади предприемачи](#)

ПО-ДОБРИ УСЛОВИЯ ЗА СТАРТИРАНЕ НА БИЗНЕС И РАСТЕЖ

В много области на политиката за МСП Европейската комисия работи в тясно сътрудничество с държавите членки, като набелязва и обменя примери за добри практики. Този процес се изпълнява от много години и води началото си от [Европейската харта за малки предприятия](#). Той е разширен съгласно приоритетите на [Small Business Act за Европа](#), като на уебсайта на Small Business Act е достъпна [база данни за добри практики](#).

► Полезни връзки

Комисията създаде [Изпълнителна агенция за малки и средни предприятия \(EASME\)](#), която управлява няколко програми на ЕС, включително COSME.

Публикуваните покани за участие в тържни процедури и покани за представяне на предложения, свързани с COSME, са достъпни на [портала за участници](#).

3.4. LIFE

[LIFE](#) е единственият инструмент на ЕС, който е насочен към околната среда и изменението на климата. С бюджет от 3,4 млрд. EUR, общата цел на LIFE е да допринесе за развитието на политиката и законодателството на ЕС в областта на околната среда и климата. Програма LIFE се управлява от Европейската комисия с помощта на Изпълнителната агенция за малки и средни предприятия (EASME). Заявленията за финансиране могат да се попълват онлайн чрез [електронно предложение](#). Интегрирани проекти обаче трябва да се представят на хартиен носител.

Целта на интегрираните проекти е изпълнение на планове или стратегии в областта на природата, водите, отпадъците и въздуха в голям териториален мащаб. Допълнително финансиране за интегрирани проекти по програма LIFE може да се получи от всякакви други източници. [Многого-](#)

[дишната работна програма LIFE за периода 2014–2017 г.](#) определя рамката за следващите четири години. За първи път освен чрез безвъзмездни средства, проектите по програма LIFE се финансират и чрез иновативни финансови инструменти, включително чрез пилотния Инструмент за финансиране на природен капитал (NCFF), който попада в проектната област „Природа и биологично разнообразие“ и подпомага финансирането на проекти в областта на биологичното разнообразие.

3.5. „Творческа Европа“

[„Творческа Европа“](#) подкрепя културния и творческия сектор и разполага с общ бюджет от около 1,54 млрд. EUR. Програмата помага на двата сектора да се възползват от възможностите, които предлагат цифровата ера и глобализацията. Тя също така им позволява да допринесат за постигането на целите за устойчив растеж, заетост и социално сближаване на стратегията „Европа 2020“. Много важно е, че програмата открива нови международни възможности, пазари и аудитории за тези сектори.

Програмата се състои от:

- подпрограма MEDIA, посветена на аудио-визуалните дейности в културния и творческия сектор.
- подпрограма „Култура“ за дейности, различни от тези в областта на аудиовизията, в културния и творческия сектор.

- междусекторно направление, което включва механизъм за гарантиране на заеми за творческия и културния сектор на стойност 121 млн. EUR, което предоставя възможности за достъп до финансиране на съответните МСП.

Заявления от физически лица не се приемат. Въпреки това чрез самите проекти от финансирането ще се възползват около 250 000 души. За повече информация за тези възможности посетете уебсайта на [Изпълнителната агенция за образование, аудиовизия и култура](#).

Във всички държави членки са създадени [бюра на „Творческа Европа“](#), които предоставят подкрепа и насоки за кандидатите.

3.6. Програма за заетост и социални иновации (EaSI)

Програмата на ЕС за заетост и социални иновации (EaSI) е финансов инструмент за насърчаване на качествена и устойчива заетост, гарантиране на адекватна социална закрила, борба срещу социалното изключване и бедността и подобряване на условията на труд. Общият бюджет на програмата е 919 млн. EUR.

EaSI включва три оси:

- модернизация на заетостта и социалните политики чрез [оста „Прогрес“](#);
- трудова мобилност чрез [оста EURES](#);
- достъп до микрофинансиране и социално предприемачество чрез [оста „Микрофинансиране и социално предприемачество“](#).

Оста „Прогрес“ (61 % от бюджета) помага на държавите членки да подобрят политиките в три области:

- [заетост](#), по-специално борба с младежката безработица;
- [социална закрила, социално приобщаване](#) и намаляване и превенция на [бедността](#);

- [условия на труд](#).

По-специално оста „Прогрес“:

- разработва и разпространява висококачествени, съпоставими и аналитични знания;
- насърчава ефективното и приобщаващо споделяне на информация, взаимното обучение и диалога;
- осигурява финансова подкрепа за изпитване на иновации в областта на [социалната политика и политиката за пазара на труда](#);
- оказва финансова подкрепа на организации за разработване на инструменти и политики на ЕС.

Бенефициенти могат да бъдат:

- публични и частни субекти;
- служби по заетостта;
- специализирани органи, предвидени съгласно правото на ЕС;
- неправителствени организации;
- висши учебни заведения и научноизследователски институти;

- експерти по оценяването и по оценките на въздействието;
- национални статистически служби;
- медии.

Оста EURES (18 % от бюджета) има за цел да укрепи [EURES](#) — Европейската мрежа за трудова мобилност, която предоставя информация, ориентиране и услуги за набиране на персонал за работодатели и търсещи работа лица. Тя обхваща следните области:

- прозрачност на свободните работни места;
- кандидатстване за работа;
- развиване на услуги за процеса на набиране на персонал;
- трансгранични партньорства.

Бенефициенти могат да бъдат националните, регионалните и местните органи и службите по заетостта.

Оста „Микрофинансиране и социално предприемачество“ (21 % от бюджета) подкрепя:

- микрокредитиране и микрокредити за уязвими групи и микропредприятия;
- социално предприемачество.

Бенефициенти са публични и частни субекти, които предоставят микрокредити за физически лица и микропредприятия. Предлага се и финансиране за социални предприятия в съответните държави.

► **За повече информация** посетете уебсайта на [EaSI](#).

3.7. „Еразъм+“

Програма **„Еразъм+“** подкрепя инициативи в областта на образованието, обучението, младежта и спорта през периода 2014—2020 г. По-специално тя предоставя на повече от 4 милиона европейци възможности да се учат, да се обучават, да придобият трудов стаж и да се занимават с доброволческа дейност в чужбина. В областта на спорта например програмата финансира проекти на местно равнище и работи по проблеми от трансграничен характер, като уреждане на мачове, използване на допинг и прояви на насилие и расизъм. Общият бюджет за периода 2014—2020 г. е 14,7 млрд. EUR.

Целите на програма **„Еразъм+“** в областта на образованието и обучението са:

- подобряване на ключови компетенции и умения за пазара на труда;
- въвеждане на подобрения в качеството, високи постижения в иновациите и интернационализация на институциите за образование и обучение;
- повишаване на осведомеността за европейското пространство за учене през целия живот и модернизиране на системите за образование и обучение.

За осъществяването на тези конкретни цели са предвидени три ключови дейности (КД).

- **КД1** предлага подкрепа за международна мобилност с цел повишаване на нивото на съответните умения на пазара на труда и подобряване на уменията на специалистите, за да се отговори на потребностите на отделните учащи се.
- **КД2** е насочена към международни партньорства между институции в областта на образованието, обучението и младежта, както и към предприятия, публични органи и организации на гражданското общество в различни икономически и социални сектори.
- **КД3** се предоставя подкрепа за реформи в областта на политиката чрез развитие на знанието, инструменти за прозрачност и разпознаване, експериментирание в областта на политиката и подкрепа за различни заинтересовани организации.

► **За повече информация** посетете уебсайта на [„Еразъм+“](#)

3.8. Трета здравна програма на ЕС

[Здравната програма на ЕС](#) гарантира, че здравето на човека е защитено във всички политики на ЕС. Програмата работи с държавите членки, за да им оказва подкрепа при подобряване на общественото здраве и превенция на заболявания при хората, както и на рискове за физическото и психичното здраве. Тя допринася за постигане на целите за интелигентен и приобщаващ растеж на стратегията „Европа 2020“.

Здравната програма на ЕС се стреми да:

- насърчава доброто здраве, предотвратява заболявания и създава среда, която насърчава здравословния начин на живот;
- защитава гражданите от сериозни трансгранични заплахи за здравето;
- допринася за изграждането на иновативни, ефикасни и устойчиви системи на здравеопазване;
- създава условия за достъп до по-добро и по-безопасно здравеопазване.

[Здравната програма на ЕС](#) се осъществява чрез годишни работни планове, в които се определят приоритетните области и критериите за финансиране. Общият бюджет на Третата здравна програма на ЕС е 449,4 млн. EUR. В нея могат да участват широк кръг организации, включително научноизследователски институти и университети, публични органи, неправителствени организации и частни фирми.

Финансовите средства по Здравната програма на ЕС за периода 2014—2020 г. и ЕСИФ за периода 2014—2020 г. могат да се използват заедно за намаляване на неравенствата в здравеопазването в следните области:

- улесняване на достъпа до по-добро и по-безопасно здравеопазване.

- насърчаване на иновациите в здравните изследвания и здравеопазването;
- увеличаване на иновациите при интервенции в общественото здравеопазване и здравните услуги;
- разработване на изследователски инструменти за подобряване на качеството и ефективността на разходите, например оценка на здравните технологии (НТА);
- подпомагане и насърчаване на сътрудничеството между държавите членки;
- увеличаване на достъпа до трансгранични медицински грижи и експертен опит;
- подпомагане и обучение на здравни работници;
- популяризиране на доброто здраве, предотвратяване на заболявания и насърчаване на здравословния начин на живот;
- активно старееене в добро здраве;
- здраве и безопасност на работното място;
- добра подготовка и капацитет за реакция при спешни случаи и по отношение на сериозни трансгранични заплахи за здравето;
- системи за здравна информация и знания;
- системи и ресурси за електронно здравеопазване.

4. ЕСИФ И ДРУГИ ИНСТРУМЕНТИ НА ЕС ПО ТЕМАТИЧНА ЦЕЛ (ТЦ)

При финансирането на проекти се прилагат следните общи принципи:

- **Правило за съфинансиране:** ЕС съфинансира проекти само частично. Ето защо кандидатът и партньорите трябва да разполагат със собствени финансови ресурси или с такива на трета страна, за да участват в разходите по проекта.
- **Правило за нестопанска цел:** отпуснатите безвъзмездни средства не могат да водят до реализиране на печалба. Ако проект генерира приходи, се извършва анализ на финансовата разлика, за да се прецени необходимостта от предоставяне на безвъзмездни средства и техният потенциален размер.
- **Правило за забрана на обратното действие:** допуска се съфинансиране само за разходи, направени след началната дата на проекта, посочена в споразумението за отпускане на безвъзмездна помощ.
- **Правило за забрана на кумулиране:** един бенефициент може да получи само една безвъзмездна помощ.

Всички проекти трябва:

- да осигуряват добавена стойност на равнище ЕС;
- да бъдат иновативни и да предлагат оригинални решения и методики;
- да са насочени към европейски приоритети и политики.

Принципът за **забрана на кумулиране** на отпуснато финансиране се прилага само за безвъзмездни средства от ЕС, предоставени за една дейност и на един и същ получател при всякакъв вид управление. Поради това е възможно да се **комбинират ресурси от ЕСИФ с други инструменти на ЕС**. Принципът за забрана на кумулирането обаче не се прилага по отношение на финансирането от „Хоризонт 2020“ и ЕСИФ, което може да се отпусне на един проект и на един и същ получател.

Не се допуска **заместване** на национално/регионално или частно съфинансиране на проекти/програми на ЕС под прякото управление Комисията с ЕСИФ (и обратно).

Правило за забрана на двойното финансиране: при никакви обстоятелства едни и същи разходи не могат да се финансират два пъти по който и да е бюджет.

ЕСИФ се изпълняват предимно на национално и регионално ниво, като се дава известна свобода на действие по отношение на транстериториалните дейности. „Хоризонт 2020“ и другите програми и инструменти на ЕС обикновено се управляват централно и често обхващат международни проекти. Това означава, че един и същ бенефициент може да кандидатства за различни източници на финансиране за несвързани или допълващи се дейности. Заявленията се оценяват индивидуално в съответствие с правилата на всеки източник на финансиране.

В следващия раздел са описани потенциалните възможности за взаимодействие и допълване по тематични цели (ТЦ) както между петте Европейски структурни и инвестиционни фонда, така и между ЕСИФ и други инструменти за финансиране на ЕС.

4.1. ТЦ 1: Засилване на научноизследователската дейност, технологичното развитие и иновациите.

Политиките на ЕС в областта на научните изследвания и иновациите за периода до 2020 г. са формулирани във водещата инициатива [„Съюз за иновации“](#) от стратегията „Европа 2020“. Те включват пет европейски партньорства за иновации в областта на интелигентния растеж, социалната сфера и околната среда. Инициативата включва и целия иновационен цикъл от научните изследвания до реализацията на пазара.

Държавите членки трябва да разработят национални и/или регионални [„стратегии за интелигентна специализация“](#), като включват националните или регионалните управляващи органи и заинтересовани страни, например висши учебни заведения, промишлената сфера и социалните партньори, чрез процес на предприемаческо откриване.

Стратегиите за интелигентна специализация включват:

- Дейности „от долу нагоре“ за подготовка на регионалните участници в областите научни изследвания и иновации (НИИ) за „Хоризонт 2020“.
- Дейности „от горе надолу“ за използване на резултатите от научноизследователската и иновационната дейност по „Хоризонт 2020“ и предходни програми, поставяйки специален акцент върху създаването на благоприятна за иновациите среда за бизнеса и индустрията, включително за МСП.

Важно е да се идентифицират възможностите за съвместно финансиране на научноизследователска и иновационна инфраструктура, да се насърчава международното сътрудничество, да се провеждат партньорски про-

верки и да се въведе обмен на добри практики и обучение във всички региони.

ТЦ 1 и ЕСИФ

ЕФРР подобрява научноизследователската и иновационната инфраструктура и капацитет, за да развива и насърчава центрове за върхови постижения и бизнес инвестиции в научни изследвания и иновации. Освен това ЕФРР развива връзките между предприятията, центровете за научни изследвания и иновации и сектора на висшето образование с цел да увеличи инвестициите в:

- развитие на продукти и услуги;
- трансфер на технологии;
- социални иновации;
- екологични иновации;
- заявления за публични услуги;
- стимулиране на търсенето;
- създаване на мрежи;
- клъстери и открити иновации чрез интелигентна специализация.

Предвиждат се и инвестиции в пилотни линии, действия за одобрение на продукти на начален етап, усъвършенствани производствени възможности и разпространение на технологии с общо предназначение.

Потенциалните проекти за научни изследвания и иновации се оценяват според вероятния им принос за икономическото развитие на държавата членка или региона, както и според техните научни и технологични качества.

ЕСФ подкрепя програми за следдипломно обучение, обучение на изследователи, мрежови дейности и партньорства между висши учебни заведения, научноизследователски институти и предприятия.

ЕЗФРСР засилва връзките между селското стопанство, производството на храни, горското стопанство и НИИ, трансфера на знания и инвестициите в нови технологии, преработка и маркетинг. Важна роля играе и Европейското партньорство за иновации за селскостопанска производителност

и устойчивост, което се стреми към създаването на нови и иновативни практики в селското стопанство. ЕЗФРСР подпомага технологичното развитие на продукти, практики и техники в секторите на селското стопанство, хранително-вкусовата промишленост и горското стопанство. Той финансира нови клъстери и мрежи, дейности между научноизследователски центрове и иновативни фирми, както и технологични и приложни изследвания.

ТЦ 1 И ДРУГИ ИНСТРУМЕНТИ НА ЕС

Научноизследователски организации или предприятия често могат да получат финансиране по ЕСИФ, за да направят своите първи пробни стъпки в научните изследвания или да развият иновативна технология или продукт. Условието за отпускане на такова финансиране обикновено са гъвкави, особено в по-слабо развитите региони. Това позволява на тези научноизследователски организации или предприятия да се развият до момента, когато ще могат да влязат в по-конкурентната среда на „Хоризонт 2020“.

Ако по време на изпълнението на проект по „Хоризонт 2020“ е необходимо финансиране за продължаване на дейността или за пазарна реализация на иновативна идея, то може да не е налично, като се има предвид силно конкурентният характер на процеса. В тази ситуация ЕСИФ могат да осигурят необходимото финансиране за реализирането на тези идеи.

Финансирането на един проект чрез неколккратно отпускане на безвъзмездни средства от „Хоризонт 2020“ и ЕСИФ е разрешено, но при условие че това не води до двойно финансиране, тъй като „Хоризонт 2020“ и ЕСИФ не могат да покриват един и същи разход.

Правото да се комбинират ЕСИФ и „Хоризонт 2020“ не отменя задължението да се осигури необходимото национално/регионално/частно съфинансиране.

ГЕРМАНСКИ НАУЧЕН ПАРК ПРЕЛИВА ОТ ИДЕИ (ФИНАЛИСТ В КОНКУРСА ЗА НАГРАДИТЕ REGIOSTARS 2009)

Създаден в средата на 90-те години на XX в., научният парк в Голм, в покрайнините на Потсдам, се превръща в най-големия и най-важен изследователски център в Бранденбург. Научният парк обхваща три института „Макс Планк“, два института „Фраунхофер Гезелшафт“, бизнес инкубатор, наречен GO:IN, и много други иновативни предприятия.

Основан през 2007 г., GO:IN предлага идеални условия за започване на дейност от предприемачи, предлагайки услуги като конферентни зали и съоръжения, маркетингови решения и коучинг. В парка, който е получил финансиране от ЕФРР в размер на 74,3 млн. EUR, работят повече от 1300 учени. След неговото създаване са финансирани много съвместни научноизследователски проекти по различни рамкови програми за научни изследвания, финансирани от ЕС.

► **Повече за [Wissenschaftspark Potsdam-Golm](#).**

УСТОЙЧИВА ЕВРОПЕЙСКА МРЕЖА ЗА МОРСКИ НАБЛЮДЕНИЯ И ДАННИ

Всички рамкови програми за научни изследвания на ЕС разполагат с инструменти за подобряване на съхранението и разпространението на морски данни. Те изграждат основите на устойчива Европейска мрежа за морски наблюдения и данни (EMODnet), която ще бъде подкрепена от компонента за пряко управление на ЕФМДР. Целта на мрежата е да се създаде висококачествена база от морски данни и знания, която може да се използва от различни страни, като се избегне дублирането на усилия.

► **Повече за** [EMODnet](#).

СЪЗДАВАНЕ НА КЛЪСТЕРИ В ЦЯЛА ЕВРОПА

Clusters Linked Over Europe (CLOE) започва дейността си като проект по INTERREG, който помага на седем региона да обменят опит и информация за успешните начини за управление и развитие на клъстери. Клъстерите представляват мрежи от съвместими или конкурентни взаимосвързани фирми, работещи съвместно за развитие на промишлеността в определена област.

Международните контакти между клъстерите продължават след приключването на проекта и служат като отправна точка за много дейности, финансирани в рамките на Седмата рамкова програма за научни изследвания (РП7) и ПКИ, която е предшественик на COSME.

► **Повече за** [CLOE](#).

СЪТРУДНИЧЕСТВОТО ДАВА ТЛАСЪК НА ФИНАНСИРАНЕТО ЗА НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ

Регионалната комисия за координация на северния район на Порто (CCDRN), която управлява структурните фондове (ЕФРР и ЕСФ), обявява покана за представяне на предложения за подпомагане на проекти, насочени към повишаване на сътрудничеството между университетите и местната индустрия в региона. Една от целите на проекта е да се помогне на местните участници да кандидатстват за финансиране по 7РП.

Успешният проект I-CITY, представен от Университета в Порто, фокусира своето внимание върху подобряването на човешките ресурси и дейностите за обучение и допълва проекта „Градове на бъдещето“, който е насочен към подобряване, осигуряване на оборудване, инфраструктура и международен обмен. В резултат на това сътрудничество между двата проекта университетът може да наеме повече изследователи, отколкото ако разполагаше само с безвъзмездните средства по FP7. И двата проекта работят в тандем, което им дава по-големи възможности да разположат и експлоатират изпитателни центрове, използвани за измерване на резултатите от научните изследвания в рамките на „Градове на бъдещето“.

Регионалната Комисия за координация допълнително популяризира Центъра за компетенции за градове на бъдещето, което от своя страна помага за привличането на повече индустриални партньори и за получаването на подкрепа от общината и местните общности. Този вид политическа подкрепа, която се предоставя заедно със структурните фондове, е от жизнено важно значение за постигане на целите на проекта.

Освен това, след като Университетът в Порто получава безвъзмездните средства по РП7, става ясно, че неговият изследователски потенциал ще има силно международно и икономическо въздействие. Това мотивира Регионалната комисия за координация да включи резултатите в своя стратегически документ за интелигентната специализация, представен на Европейската комисия за програмния период 2014–2020 г.

► **Повече информация за тези съвместни инициативи.**

[Европейският институт за иновации и технологии](#) (EIT) има за цел да подобри способността на Европа да прави иновации. EIT разполага с бюджет от 2,7 млрд. EUR в рамките на „Хоризонт 2020“ и финансира **Общности за знание и иновации (ОЗИ)**.

ОЗИ представляват силно автономни партньорства на висши учебни заведения от най-високо ниво, научноизследователски организации, дружества и други заинтересовани страни, участващи в процеса на иновации.

ОЗИ провеждат широк спектър от дейности, включително програми за обучение и образование, иновационни проекти и бизнес инкубатори.

Въпреки че „дейностите с добавена стойност“ на ОЗИ се финансират до 100 % от EIT, това не важи за „допълващите дейности“. Затова ОЗИ имат задачата да намират алтернативни източници на финансиране за тези дейности. Сред тях могат да бъдат ЕСИФ и дейностите за НИРД в рамките на „Хоризонт 2020“.

През 2010 г. са стартирани три ОЗИ:

- ОЗИ — Климат: смекчаване на ефектите от изменението на климата и адаптация;
- EIT ICT Labs: информационни и комуникационни технологии;
- ОЗИ InnoEnergy: устойчива енергия.

Освен това две нови ОЗИ са насочени към областите:

- Иновации за здравословен начин на живот и активно стареене;
- Суровини: устойчиво проучване, добив, преработка, рециклиране и заместване.

През 2016 г. ще бъдат стартирани още две ОЗИ:

- Food4future;
- Производства с добавена стойност.

През 2018 г. ще бъде създадена една ОЗИ в областта на:

- Градската мобилност.

► **Полезни връзки**

Порталът за участници е интернет портал за лица, които участват в програмите на ЕС за научни изследвания и иновации. Той предоставя на потенциалните бенефициенти редица услуги, които да подпомогнат тяхното участие в програмите и да опростят взаимодействието с Комисията. Потенциалните бенефициенти се приканват да се [регистрират](#) в портала, за да се възползват изцяло от неговите [услуги](#).

[Ideal-IST](#) е инструмент за търсене на партньори.

Ръководството за създатели на политики и прилагачи органи [Enabling synergies between European Structural and Investment Funds, Horizon 2020 and other research, innovation and competitiveness-related Union programme](#) : („Създаване на възможности за полезни взаимодействия между Европейските структурни и инвестиционни фондове, „Хоризонт 2020“ и други програми на Съюза, свързани с научните изследвания, иновациите и конкурентоспособността: ръководство за създателите на политики и изпълнителните органи“) подробно изследва концепцията за полезни взаимодействия между програмите за създаване на стратегии за интелигентна специализация. В него подробно са описани възможностите за финансиране и различните сценарии за предоставянето му.

4.2. ТЦ 2: Подобряване на достъпа до ИКТ и на тяхното използване и качество

Наличието на високоскоростен широколен-тов интернет и достъпът до инфраструктура за цифрови услуги са основни елементи на съвременния единен пазар, които позволяват комуникациите, услугите и предприятията да реализират растеж.

Водещата инициатива [„Програма в областта на цифровите технологии за Европа“](#) е част от стълба „Интелигентен растеж“ на стратегията „Европа 2020“. Тя има за цел да даде нов старт на икономиката на Европа и да помогне на гражданите и фирмите в Европа да се възползват в най-голяма степен от цифровите технологии. Нейните цели включват:

- създаване на единен цифров пазар, включително развитие на онлайн съдържание, решения за електронна търговия и използване на електронни подписи;
- оперативна съвместимост на ИКТ услуги;
- бърз и свръхбърз интернет достъп: мрежи за достъп от следващо поколение за постигане на целите на ЕС за високоскоростен интернет достъп;
- научни изследвания и иновации в областта на ИКТ;
- ползи, реализирани благодарение на ИКТ, например електронно правителство, електронно здравеопазване и електронно възлагане на обществени поръчки.

ТЦ 2 и ЕСИФ

ЕФРР помага за:

- развитието на ИКТ продукти и услуги;
- разширяване на разпространението на широколен-товите мрежи и въвеждане на високоскоростни мрежи;
- оказване на подкрепа за приемането на нововъзникващи технологии и мрежи за цифровата икономика;
- подобряване на ИКТ приложенията за електронна търговия, електронно правителство, електронно обучение, електронно приобщаване, електронна култура и електронно здравеопазване.

ЕСФ

- подкрепя развитието на ИКТ умения и компетенции в работата и ИКТ в публичните администрации;
- финансира по-добрата достъпност, използване и качество на информационните и комуникационните технологии чрез цифрова грамотност, електронно обучение, електронно приобщаване, електронни умения и предприемачески умения.

ЕЗФРСР помага за подобряване на широколен-товия интернет в селските райони и развитието на ИКТ в селските райони. По-специално той финансира:

- инвестиции в инфраструктура;
- ИТ услуги и ИТ бизнес в селски райони;
- технологични иновации в селското и горското стопанство;
- информационни системи в хранително-вкусовата промишленост;
- клъстери и мрежи;
- професионално обучение в областта на ИКТ и предоставяне на специфични консултантски услуги в областта на ИКТ за МСП и земеделски производители в селски райони;
- ИКТ приложения за електронно правителство, електронно приобщаване, електронно обучение, електронна култура и електронна търговия и др.

ТЦ 2 И ДРУГИ ИНСТРУМЕНТИ НА ЕС

Приоритетните мрежи на ЕС се финансират чрез **Механизма за свързване на Европа (МСЕ)**, докато **ЕФРР** и **ЕЗФРСР** подкрепят **допълнителна местна и регионална инфраструктура**. Съгласно принципа за забрана на кумулирането комбинирането на безвъзмездни средства за един проект не е възможно.

МСЕ и Европейската инвестиционна банка (ЕИБ) предоставят **начално финансиране и техническа помощ** за ограничен брой ширококоловови инициативи. Проектите, които желаят да се възползват директно от МСЕ, трябва да покажат най-съвременни технологични решения и да включват иновативни бизнес модели или решения с висока степен на възпроизводимост. **Финансовите инструменти по МСЕ могат да се комбинират с безвъзмездни средства от други източници на ЕС.**

При избора на най-подходящ инструмент за финансиране се отчита потенциалът на дейността да генерира приходи, както и нивото на риска.

Информационните и комуникационните технологии (ИКТ) присъстват и в много области на **„Хоризонт 2020“**. С оглед на това и за да се помогне на потенциалните проекти да намерят свързаните с ИКТ теми по **„Хоризонт 2020“**, е разработено ръководство, което може да бъде намерено на уебсайта на [програмата в областта на цифровите технологии за Европа](#).

ШОТЛАНДСКИ УНИВЕРСИТЕТ СЪЧЕТАВА ЕФРР, ЕСФ И ФИНАНСИРАНЕ ЗА НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ ОТ ЕС

През изминалите програмни периоди ЕФРР помага на Университета на Хайландс и Айлъндс (UHI) да увеличи своя изследователски капацитет и ИТ инфраструктура, а финансирането от ЕСФ е от ключово значение за разработването на учебни материали и учебна програма за подкрепа на нетрадиционни учаци се.

Така нареченият MERIKA, или Marine Energy Research Innovation and Knowledge Accelerator (Ускорител на научните изследвания и иновациите в областта на морската енергия), е амбициозна инициатива на UHI, която трансформира факултета по наука, здравни грижи и инженерство на университета в референтен център за научни изследвания и иновации в областта на морската енергия. Проектът MERIKA е финансиран от 7-ата рамкова програма за научни изследвания, предшественик на **„Хоризонт 2020“**, и се провежда от 2014 до 2017 г.

Цел 3 от **Здравната програма на ЕС**, която е насочена към изграждането на иновативни, ефикасни и устойчиви здравни системи, включва подкрепа за електронни здравни системи и ресурси.

► Полезни връзки

Наличните източници на финансиране от ЕС за теми и проекти, свързани с програмата **в областта на цифровите технологии**, са достъпни директно чрез уебсайта на [програмата в областта на цифровите технологии за Европа](#).

„Свързани общности“ е инициатива на Европейската комисия, с която се подпомага развитието на ширококоловови мрежи в регионите и градовете. Тя помага на редица иновативни пилотни проекти да развият инфраструктура за високоскоростен ширококоловов достъп, която може да се възпроизведе в целия ЕС. Потенциалните бенефициенти могат да [подават идеи](#). За по-подробна информация изпратете имейл до EC-CONNECTED-COMMUNITIES@ec.europa.eu.

Европейският портал за ширококоловов достъп е информационна платформа за заинтересовани страни, която предоставя информация за проекти за ширококоловов достъп, стратегии и планове за действие за всяка държава членка. Потенциалните бенефициенти могат да се регистрират в [портала за ширококоловов достъп](#).

4.3. ТЦ 3: Повишаване на конкурентоспособността на малките и средните предприятия (МСП), на селскостопанския сектор (за ЕЗФРСР) и на сектора на рибарството и аквакултурите (за ЕФМДР)

Политиката на сближаване е от жизнено важно значение за развитието на МСП. Както се посочва в стратегията „Европа 2020“, гарантирането на пълен достъп до кредитиране за МСП е от решаващо значение за насърчаването на иновациите и дългосрочната стабилност в ЕС.

Съълб II на общата селскостопанска политика (ОСП) е друг инструмент за подкрепа за развитието на МСП, по-специално за селското и горското стопанство и селските райони.

ТЦ 3 и ЕСИФ

ЕФРР поощрява предприемачеството чрез:

- финансиране на бизнес инкубатори;
- разработване на нови бизнес модели за МСП;
- подкрепа за създаването и разширяването на по-добри възможности за развитие на продукти и услуги;
- подпомагане на МСП да разширят дейността си на регионални, национални и международни пазари;
- участие в процеса на иновации.

ЕСФ насърчава самостоятелната заетост и създаването на иновативни МСП. Фондът също така:

- помага на предприемачите и служителите да се адаптират към промените;
- насърчава социалните предприятия и социалната икономика;
- повишава конкурентоспособността на МСП, като подпомага адаптивността на предприятията и служителите;

- подкрепя организации, които предоставят професионално образование и обучение.

ЕЗФРСР финансира всички сектори на селското стопанство, предприятия от областта на горското стопанство, както и микро- и малки предприятия в селски райони. Той прави това, като:

- насърчава сътрудничеството между различните предприятия и заинтересовани страни, мрежи и клъстери;
- стимулира иновациите в селското стопанство чрез европейското партньорство за иновации за селскостопанска производителност и устойчивост;
- насърчава МСП да се адаптират към изменението на климата, като предоставя различни видове целева подкрепа, включително консултантски услуги за екологосъобразна дейност.

ЕФМДР увеличава конкурентоспособността на МСП в секторите на рибарството и аквакултурите. Предлага се финансиране за засилване на технологичното развитие и иновациите в следните области:

- енергийна ефективност и трансфер на знания;
- консултантски услуги, които предоставят съвети по отношение на бизнеса и маркетинговите стратегии, както и относно устойчивостта на околната среда;
- партньорства между рибари и учени;
- диверсифициране и подобряване на безопасността и условията на труд на риболовните кораби.

Когато [финансови инструменти](#) предлагат финансиране на фирми, включително на МСП, тази помощ следва да насърчава създаването на нови предприятия чрез:

- предоставяне на начално финансиране, капитал за развитие на ранен етап и за разрастване;
- предлагане на капитал за укрепване на дружеството или за нови проекти;
- оказване на помощ на дружествата да навлизат на нови пазари.

Тази помощ може да включва инвестиции в материални и нематериални активи, както и за оборотни средства съгласно правилата на ЕС за държавните помощи. Могат да бъдат обхванати и разходи, свързани с трансфер на права на собственост, при условие че тези трансфери се извършват между независими инвеститори.

ТЦ 3 И ДРУГИ ИНСТРУМЕНТИ НА ЕС

МСП се насърчават да се възползват от финансирането по линия на [COSME](#) и [„Творческа Европа“](#). Освен това МСП се насърчават да участват в цялата **програма „Хоризонт 2020“** и по-специално в нейния компонент **„Водещи позиции в промишлеността“**:

Дейностите по „Водещи позиции в областта на главните базови и промишлените технологии (LEIT - Leadership in enabling & industrial technologies)“ акцентират върху ИКТ, нанотехнологиите, съвременните материали, биотехнологиите, производството и космическите изследвания.

„Достъп до рисково финансиране“ насърчава частното финансиране и рисковия капитал. По направление „Достъп до рисково финансиране“ програма „Хоризонт 2020“ помага на предприятия и други видове организации, ангажирани с НИИ, да получат по-лесен достъп до заеми, гаранции, насрещни гаранции и хибридно, мецанин и дялово финансиране.

„Иновации в МСП“ е насочен към бъдещето инструмент, който допълва ЕСИФ и включва **инструмента за МСП**, подкрепя за **инициативата EUREKA/Eurostars**, която осигурява финансиране за транснационални проекти за сътрудничество за МСП с интензивна научноизследователска дейност, и различни мерки, насочени към разработване и осигуряване на по-добри услуги за подкрепа на иновациите за МСП.

С около 3 млрд. EUR финансиране за периода 2014—2020 г., **Инструментът за МСП** помага на МСП да развиват революционни новаторски идеи, които са готови за реализация на световния пазар. Дейностите, които могат да получат подкрепа, и показаната за предложения са посочени в [работната програма](#) за периода 2014—2015 г.

Финансовите инструменти по „Хоризонт 2020“ се изпълняват заедно с тези по COSME. Повече информация за банките и фондовете, които предлагат [рисково финансиране с подкрепата на ЕС](#).

[Европейската инвестиционна банка \(ЕИБ\)](#) и [Европейският инвестиционен фонд \(ЕИФ\)](#) играят важна роля за прилагането на всеки финансов инструмент от името на Комисията и в партньорство с нея.

[Изпълнителната агенция за малки и средни предприятия \(EASME\)](#) е създадена от Комисията за управлението на няколко програми на ЕС, включително повечето от програмите по COSME, Enterprise Europe Network (EEN) и част от „Хоризонт 2020“ — по-специално „Иновации в МСП“ и „Водещи позиции в областта на главните базови и промишлените технологии“.

„Творческа Европа“: В съобщението на Комисията относно стратегията „Европа 2020“ се подчертава, че ЕС следва да осигури по-привлекателни рамкови условия за иновации и творчество. Затова културният и творческият сектор са източник на новаторски идеи, които могат да бъдат превърнати в продукти и услуги, които на свой ред могат да помогнат за създаването на растеж и работни места и справяне с обществените промени. За да се помогне на тези сектори да достигнат своя пълен икономически потенциал, достъпът до финансиране следва да се подобри, се казва в съобщението. **Механизъмът за гарантиране за секторите на културата и творчеството,** който ще бъде въведен през 2016 г., отговаря на тези нужди и благодарение на своя мултиплициращ ефект трябва да генерира до 750 млн. EUR¹³ за **малки предприятия, осъществяващи дейност** в тези два сектора.

Не се прилага изключение от принципа за забрана на кумулирането, заложен в регламентите относно „Творческа Европа“ и COSME¹⁴. Финансовите инструменти обаче могат да се комбинират с безвъзмездни средства, лихвени субсидии или субсидии за гаранционни такси.

В новата версия на [инструмента за регистрация на бенефициенти](#), която беше представена на 28 февруари 2014 г., се съдържа въпросник, който помага да се определи дали дадена организация е МСП съгласно Препоръка 2003/361/ЕО на ЕС, както и дали отговаря на условията, за да кандидатства за финансиране по някои действия от „Хоризонт 2020“.

► Допълнителна информация

13 Общ размер на гаранцията, включително частта, финансирана от финансовите институции.

14 Обърнете внимание обаче, че в член 10, параграф 2 от Регламента относно COSME се разрешава следното: „Мрежата може да се използва също и за предоставяне на услуги от страна на други програми на Съюза, например Програма „Хоризонт 2020“, които включват специализирани консултантски услуги за насърчаване на участието на МСП в други програми на Съюза.“ Някои услуги, които се предоставят директно на МСП от партньори на Enterprise Europe Network, също могат да бъдат обхванати от целите на ОП и поради това е възможно да бъдат отделени и подкрепени с безвъзмездни средства от ЕСИФ и при условията на ЕСИФ.

4.4. ТЦ 4: Подкрепа за преминаването към нисковъглеродна икономика във всички сектори.

Очаква се ЕФРР, КФ и ЕЗФРСР да ускорят прилагането на законодателството на ЕС в областта на възобновяемата енергия и енергийната ефективност. Регламентът относно общоприложимите разпоредби за ЕСИФ също така изисква държавите членки да предоставят информация за мерките за борба с изменението на климата, които ще предприемат. Това е в съответствие с целта на ЕС най-малко 20 % от неговия бюджет да бъде разпределен за ограничаване на изменението на климата.

ТЦ 4 и ЕСИФ

ЕФРР и КФ се концентрират върху:

- енергийната ефективност и възобновяемите енергийни източници;
- високоефективната когенерация;
- интелигентните електроразпределителни мрежи и устойчивите планове за действие в областта на нисковъглеродната енергия за градските райони.

Освен това ЕФРР подкрепя научните изследвания и иновациите в нисковъглеродни технологии.

ЕЗФРСР подпомага реконструирането на сгради, разположени във или в близост до селища в селски райони — като целта е подобряване на енергийната ефективност, намаляване на разходите, създаване на работни места и привличане на инвестиции. Предвиждат се и инвестиции в селскостопански производства и използване на енергия от възобновяеми източници в селски райони.

ЕФМДР подобрява енергийната ефективност на риболовните кораби, като инвестира в оборудване и въвежда обследвания за енергийна ефективност и други схеми. Предлага се и подкрепа за повишаване на ресурсната ефективност на аквакултурите.

Преходът към икономика с ниски нива на въглеродните емисии изисква и нови умения в сектора на строителството. Тук **ЕСФ** може да предложи обучение и образование и да предостави механизми за координиране на предлагането и търсенето на „зелени“ умения.

ОБУЧЕНИЕ ЗА УСТОЙЧИВО БЪДЕЩЕ

Проектът Greenways to Work получава над 800 000 GBP финансиране от ЕСФ и се провежда в Обединеното кралство от август 2009 г. до юли 2012 г. Проектът осигурява обучение в областта на рециклирането, възобновяемите технологии и енергийната ефективност.

Една от неговите цели е да се намали т.нар. „енергийна бедност“ на хората, настанени в социални жилища. Проектът организира обучение за своя персонал, както и за служители, които са непосредствено ангажирани в предоставянето на социални грижи, за да придобият те необходимите умения как да съветват живущите за начините да повишат енергийната ефективност на своите домове.

Предлага се и обучение за местни строителни и ВиК дружества, в които те могат да усвоят техники за монтаж на фотоволтаични панели, домашни термopомпи и слънчеви системи за топла вода. След като бъдат обучени, тези работници могат да помогнат на своите клиенти да получат безвъзмездна държавна помощ за инсталиране на енергоспестяващо оборудване.

Проектът се провежда успоредно с програма по ЕФРР за подобряване на изолацията на жилищата в Западна Къмбрия. Финансирането вдъхновява предоставящите обучението сами да разработят и проведат съответните курсове.

По същия начин може да се комбинира финансиране от **ЕФРР** и **ЕЗФРСР** за развитие на възобновяеми източници на енергия. Пример за това е инсталиране на котли на биомаса или дървесни стърготини и насърчаване на селскостопански дейности, основани на използването на биомаса.

ПОПУЛЯРИЗИРАНЕ НА ЕНЕРГИЙНИТЕ КУЛТУРИ

Енергийните култури са алтернатива на изкопаемите горива и могат да допринесат за изпълнението на целите на ЕС по отношение на облекчаване на последиците от изменението на климата. В рамките на ЕЗФРСР местна инициативна група в Сюд дю Пеи дю Сен Брийо във Франция насърча земеделските производители да мислят за енергийните култури като за екологосъобразна възможност за диверсифициране на бизнеса.

Един такъв селскостопански производител получава финансиране, за да проучи какъв потенциал има мискантусът като биогориво, и резултатите са вдъхновяващи. „Мискантусът се произвежда много по-лесно в сравнение с други култури. Всяка година един хектар от тази енергийна култура може да поеме около 36 т въглероден диоксид. Растенията могат да се използват в надробен вид или като пелети за отопление или да се превърнат в етанол“, обяснява той.

ТЦ 4 И ДРУГИ ИНСТРУМЕНТИ НА ЕС

Подпрограмата за действия по климата в рамките на LIFE финансира проекти за смекчаване на последиците от изменението на климата и адаптиране към тях, както и за управление на климата и информация.

ЕСИФ и LIFE могат да работят заедно в няколко области:

- **Интегрирани проекти**, изискващи комбиниране на безвъзмездни средства по програма LIFE с други източници на финансиране, насочени към изпълнение на регионални, мултирегионални или национални планове или стратегии, които се изискват от политиката или законодателството на ЕС в областта на климата.
- **Последователни проекти**, в които LIFE може да подкрепи различни енергоефективни пилотни проекти. Тези проекти след това могат да се развият в по-голям мащаб и да се възпроизведат чрез инвестиции от ЕСИФ или да се разпространят с помощта на транснационалните мрежи на ЕСИФ.
- ЕСИФ могат да предоставят подкрепа за **иновативни проекти** с финансиране от LIFE, за да подкрепят дейности за оценка и разпространение.

Целта за сигурна, чиста и ефективна енергия в рамките на „Обществени предизвикателства“ от „Хоризонт 2020“ е насочена към изграждането на конкурентоспособна енергийна система чрез седем специфични области на научни изследвания:

- намаляване на потреблението на енергия и на емисиите на въглероден диоксид;
- евтино електроснабдяване с ниски емисии на въглероден диоксид;
- алтернативни горива и мобилни източници на енергия;
- единна интелигентна европейска електропреносна мрежа;
- нови знания и технологии;
- вземане на стабилни решения и обществена ангажираност;
- пазарна реализация на иновации в областта на енергетиката и в ИКТ.

Целта за интелигентен, екологичен и интегриран транспорт в рамките на „Обществени предизвикателства“ от програма „Хоризонт 2020“ подкрепя развитието на ресурсно ефективен транспорт, който щади околната среда, както и заемането на водеща позиция в европейската транспортна индустрия. Тя се стреми още към по-добра мобилност, по-малко задръствания, по-голяма безопасност и сигурност.

Съвместните проекти между ЕСИФ и „Хоризонт 2020“ могат да се провеждат в различни области, включително:

- пазарна реализация на енергийни иновации за проекти, свързани с изпълнението на енергийната политика;
- подготовка за инвестиции;
- изграждане на капацитет;
- предприемане на мерки за получаване на обществено одобрение;
- финансиране на инициатори на проекти, като например научноизследователски центрове.

Подкрепата за дейности за търговска реализация по програма „Хоризонт 2020“ може също да се комбинира с финансиране от ЕСФ за обучение и образование в областта на „зелените умения“.

ЕСФ ПОДКРЕПЯ ЗЕЛЕНИ РАБОТНИ МЕСТА В РУМЪНИЯ

Румънски фирми се обединяват в рамките на проект, подкрепен от ЕСФ, който помага на съкратени работници от сектора на енергетиката. Проектът „От реструктуриране към заетост“ помага на около 100 безработни в Югоизточна Румъния. Като се има предвид тяхната квалификация и

стаж, те имат подходящ опит, за да работят в бързоразвиващия се сектор на възобновяемата енергия. Идентифицирани са възможностите в сектора и търсещите работа лица получават помощ за придобиване на необходимите допълнителни умения, за да работят в тази индустрия.

ЕСИФ могат също да осигурят необходимите средства за поддържане или търговска реализация на проект по „Хоризонт 2020“, както показва примерът по-долу.

ЕЗФРСР ПОДКРЕПЯ ИНОВАЦИИ В ЗЕЛЕНИ ТЕХНОЛОГИИ В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Подкрепата за иновациите в селските райони е от основно значение за развитието на селските райони. Пример за проект за свинеферма във Франция, при който е приложен подходът LEADER, показва как подкрепата може да се използва за подобряване на енергийната ефективност в сгради за отглеждане на животни. Създадена е иновативна система за управление на оборския тор, чрез която се намалява отделеният амоняк и така отпада необходимостта от пречистване на въздуха. Поставена е и стабилна изолация, за да се подобри допълнително екологичният отпечатък на сградата. Резултатите са: 99,6 % икономии на енергия за отопление и 75 % по-малко разходи за вентилация.

МСЕ Енергетика и ЕСИФ се допълват взаимно, тъй като МСЕ подкрепя енергийна инфраструктура, а ЕФРР, КФ и ЕЗФРСР могат да финансират интелигентни електро-разпределителни мрежи.

4.5. ТЦ 5: Насърчаване на адаптацията към изменението на климата и превенцията и управлението на риска.

ТЦ 5 и ЕСИФ

ЕФРР и **КФ** са насочени към разработването на стратегии и планове за действие за адаптиране към изменението на климата и превенция на риска на национално, регионално и местно равнище. Те също така подпомагат разработването на инструменти и инвестиции за системи за управление на бедствия.

ЕЗФРСР подкрепя:

- устойчивото управление на водите;
- по-доброто управление на почвите;
- поддържането на генетичното разнообразие.

ЕСФ може да допълни дейностите в тези области чрез целенасочено образование, обучение и повишаване на квалификацията на работната сила с оглед на превенция на риска, управление на риска и адаптиране към изменението на климата.

Фондовете могат да се комбинират по различни проблеми, включително:

- приспособяване към изменението на климата;
- опазване на околната среда и ефективност на ресурсите;
- иновации и технологично развитие за адаптиране към изменението на климата;
- подкрепа за предприятия при прилагането на мерки и технологии за адаптация;
- действия за намаляване на замърсяването на водите от селското стопанство.

ТЦ 5 и други инструменти на ЕС

Подпрограмата за действия по климата в рамките на **LIFE** подпомага проекти в областта на смекчаване на последиците от изменението на климата и адаптиране към тях, както и за управление на климата и информация.

Три цели в рамките на „Обществени предизвикателства“ по **„Хоризонт 2020“** са свързани с тази тематична цел:

- Продоволствена сигурност, устойчиво земеделие и горско стопанство, изследвания в областта на морската среда, корабоплаването и вътрешните води и биоикономика;
- Действия във връзка с климата, околната среда, ресурсната ефективност и суровините;
- Сигурни общества — защита на свободата и сигурността на Европа и нейните граждани.

Финансовият инструмент за гражданска защита има за цел да подкрепи и допълни усилията на държавите членки за защита на хората, околната среда и имуществото, включително културното наследство, в случай на природни и причинени от човека бедствия, терористични актове и технологични, радиологични или екологични катастрофи. Неговият бюджет е в размер на 368 млн. EUR. Работни програми и подробна информация за годишните покани за представяне на предложения са публикувани на уебсайта на ГД [„Хуманитарната помощ и гражданска защита“](#).

Финансовият инструмент за гражданска защита обхваща, наред с други въпроси, проучвания и проекти за превенция и подготвеност при бедствия. Тези области на интервенция е най-вероятно да допълват проекти по политиката на сближаване, включително:

- **Проекти за превенция**, насочени към постигане на по-високо ниво на защита и устойчивост срещу бедствия чрез предотвратяване или намаляване на тяхното въздействие;

- **Проекти за подготвеност**, които повишават информираността за подготвеността при бедствия на специалистите и доброволците в областта на гражданската защита и морското замърсяване.

Потенциалните проекти могат да:

- проучват, планират, разработват, изпитват и прилагат иновативни практики;
- оценяват и подобряват съществуващи практики;
- разработват общи насоки;
- установяват и разпространяват най-добри практики благодарение на транснационалното сътрудничество.

След това работата на тези проекти може да се интегрира чрез ЕСИФ.

НОВИ ТЕХНОЛОГИИ ОСИГУРЯВАТ ЕКОЛОГИЧНО ЧУВСТВИТЕЛЕН ПОДХОД КЪМ ЗАЩИТАТА ОТ НАВОДНЕНИЯ

Новите технологии вече подобряват екологичния отпечатък на традиционните диги в Германия. Проект на ЕЗФРСР, който използва тези технологии в долината на река Рейн, показва как фондовете на ЕС за развитие на селските райони могат да се използват за осигуряване на екологично чувствителни подходи към свързаните с наводненията екосистемни услуги.

Съгласно проекта в програмата за развитие на селските райони е включена специална помощ за мерки във връзка с наводненията. Подкрепата от ЕЗФРСР позволява програмата за строителни работи за защита от наводнения да бъде изпълнена по-бързо, като това обхваща рехабилитация на съществуващите диги, изграждане на нови диги, както и изграждане на съоръжения за ограничаване на наводненията, като полдери.

Подкрепата се използва и за преместването на диги, тъй като целта на мерките е не само да осигурят защита от наводнения, но и да подобрят екосистемата. Мерките за подобряване на дигите вече винаги включват възможност за преместване на диги, например за да се създадат допълнителни естествени влажни зони.

Фонд „Солидарност“ на Европейския съюз (ФСЕС) е създаден през 2002 г., за да осигури възможност за реакция при големи природни бедствия и да покаже европейската солидарност към засегнатите региони в Европа. От създаването си фондът е използван за справяне с различни катастрофални събития, включително наводнения, горски пожари, земетресения, бури и засушавания. ФСЕС допълва извършваните от държавите членки публични разходи за основни неотложни действия в четири главни области:

- незабавно възстановяване на инфраструктура;
- временно настаняване и услуги за спешна помощ;
- незабавно осигуряване на превантивна инфраструктура и мерки за опазване на културното наследство;
- почистване на засегнати от бедствия райони, включително природни зони.

Приложното поле на фонда е ограничено до незастраховани щети и той не компенсира загуби на частни лица. Дългосрочните действия — като трайни реконструкции, икономическо възстановяване и превенция — не отговарят на условията за получаване на помощ от ФСЕС, но биха могли да кандидатстват за подпомагане по ЕСИФ.

► **Повече информация за [Фонд „Солидарност“ на ЕС.](#)**

4.6. ТЦ 6: Опазване на околната среда и насърчаване на ресурсната ефективност.

ТЦ 6 и ЕСИФ

ЕФРР и **КФ** инвестират в ефективно водоснабдяване, пречистване на отпадъчни води и повторно използване на водите, управление на отпадъците и екологосъобразна инфраструктура. Те инвестират и в дейности за намаляване на свързаното с транспорта замърсяване на въздуха, подобряване на инфраструктурата на обществения транспорт и насърчаване на алтернативни форми на транспорт.

Освен това **ЕФРР** подкрепя инвестиции за диверсифициране на местните икономики чрез опазване и подобряване на културното наследство и природата. Той също така финансира устойчивото и интегрирано градско развитие чрез устойчиво градско отводняване, мерки за разкриване на почви, както и рехабилитация на замърсени терени и културна инфраструктура.

ЕЗФРСР подпомага възстановяването, опазването и подобряването на биологичното разнообразие, включително на зони от „Натура 2000“ и селскостопански системи с висока природна стойност. Фондът се грижи и за опазването на европейската природа, като насърчава екологосъобразните земеделски методи, като например:

- биологично земеделие;
- обособяване на зони с дива природа в земеделските и горските територии;
- предоставяне на компенсации на земеделски производители и горски стопани за разходи във връзка със зони от „Натура 2000“ и специални коридори за придвижване на диви животни;

- повишаване на ефективността на използването на водите в селското стопанство;
- въвеждане на мерки за подобряване на качеството на водата и почвите.

ЕФМДР подпомага прехода към екологично устойчив риболов. Това гарантира постигането на баланс между риболовния капацитет и наличните риболовни ресурси и помага за избягване на нежелания улов. Фондът инвестира в екологични иновации, които намаляват въздействието на риболова и аквакултурите върху околната среда. Налични са и финансови средства за проекти в областта на аквакултурата, които демонстрират високо ниво на защита на околната среда и осигуряват екологични услуги. **ЕФМДР** насърчава по-доброто спазване на правилата на общата политика в областта на рибарството, подобряването на контрола над рибарството и по-доброто осигуряване и обхващане на научните данни за оценка на биологичното състояние на рибните запаси. Освен това фондът подкрепя Рамковата директива за морската стратегия с цел да се постигне „добро екологично състояние“ на всички морски води на ЕС до 2020 г.

ЕСФ може да допринесе за тази тематична цел чрез подобряване на образованието и обучението за учени, студенти, преподаватели и безработни лица, с което да увеличи техните екологични умения и квалификации. **ЕСФ** може да помогне за създаването на нови работни места в секторите на околната среда и туризма. **ЕЗФРСР** и **ЕФМДР** разполагат също с допълнителни източници на финансиране за развитието на секторни умения в областта на земеделието и рибарството.

ОПАЗВАНЕ НА ЗЕЛЕНИЯ ПОЯС ОКОЛО ВИТОРИЯ

Зеленият пояс на Витория в Испания включва група от паркове и зони с висока екологична стойност, които са разположени около града. Поясът изпълнява ролята на буферна зона, своеобразни „зелени дробове“, които се намират между населените места и заобикалящата ги среда на селските райони. Проектът предлага решение за възстановяване и опазване на пространства с висока екологична стойност, които са с високо качество, и помага да се отговори на общественото търсене на открити съоръжения за отдих.

Инициативата подобрява уменията в областта на биологичното разнообразие и създава работни места, като осигурява обучения за поддържане на зелени площи, биологично градинарство, както и програми за озеленяване за трайно безработни лица. Освен финансиране от КФ, проектът предоставя подкрепа от ЕСФ за програми за обучение и научни изследвания, за да се осигури ефективното управление на Зеления пояс.

► **Повече за** [Зеления пояс на Витория](#).

Проектите могат да съчетават тези два източника на финансиране, като създават паралелни проекти за конкретен обект, получаващ финансиране от LIFE. Следват някои примери за проекти по LIFE, които са се възползвали от възможността за комбиниране на допълващите се фондове.

ЛАПЛАНДИЯ

Проект в централната част на Лапландия подпомага развитието на екотуризма и дейностите, свързани с развлечения и отдих, в петте най-големи защитени територии в региона. Проектът комбинира финансиране от LIFE+ и ЕФРР за изграждане на необходимата туристическа инфраструктура, като например туристически пътеки и кули за наблюдение на птици. Други проекти също съчетават различни източници на финансиране, като следват същия процес.

► За още един пример **вижте** [проекта BirdLife](#) в Словения.

УВЕЛИЧАВАНЕ НА ПОПУЛАЦИЯТА НА ИБЕРИЙСКИЯ РИС В АНДАЛУСИЯ

Първоначалният проект по програма LIFE+, който се провежда от регионалното правителство на Андалусия, помага да се установи най-добрият начин за започване на изпълнението на план за опазване на иберийския рис. В рамките на следващия проект по LIFE+ се осъществяват редица координирани действия за опазване на вида, включително:

- увеличаване на естествената плячка и подобряване на свързаността между характеристиките на местообитанията;
- повторно заселване и наблюдение на рисове във внимателно подбрани места;
- решаване на проблеми в „черни зони“, където заплахите и рисковете за вида са особено високи;
- провеждане на кампании за повишаване на осведомеността, които помагат на местните жители и посетителите да разберат значението на опазването на рисовете.

ТЦ 6 И ДРУГИ ИНСТРУМЕНТИ НА ЕС

ЕСИФ и **подпрограма „Околна среда“ на LIFE** се допълват взаимно, тъй като техните приоритети по отношение на околната среда и ефективното използване на ресурсите са сходни. Подпрограма „Околна среда“ на LIFE подкрепя проекти в областта на околната среда и ресурсната ефективност, природата и биологичното разнообразие, както и управлението на околната среда и информацията.

ЕФРР, КФ и LIFE по приоритета „Опазване на околната среда и ефективно използване на ресурсите“ могат да подкрепят инвестиции в секторите на отпадъците и водите с цел да се насърчи ефективното използване на ресурсите. Те могат също да съфинансират проекти, които се грижат за опазване на биологичното разнообразие и природното наследство.

ЕЗФРСР осигурява финансиране за дейностите по текущо управление на местообитанието, като извършва плащания към ползвателите на земеделски земи, за да създадат благоприятни условия за живот за рисовите в своите земи.

Освен това ЕФРР съфинансира действия за опазване с високо въздействие, включително създаването на жизнено важни затворени развъдни центрове и съоръжения за посетители.

В резултат на този интегриран модел на финансиране иберийските рисове, отглеждани в развъдните центрове по ЕФРР, се развиват в безопасни и спокойни условия в новите си местообитания, като техните популации нарастват. Това се дължи на извършената първоначална работа в рамките на LIFE и приноса на ЕЗФРСР впоследствие.

► **Повече за [проекта за иберийския рис по програмата LIFE](#).**

ОПАЗВАНЕ НА ПОДВОДНИТЕ МЕСТООБИТАНИЯ В АНДАЛУСИЯ

Подводните „ливади“ от посидония (*Posidonia oceanica*) в Андалусия представляват уникална екосистема, която подобрява качеството на въздуха, защитава брега от ерозия и е дом на много рибни популации. Заради своята природна красота местообитанието привлича и много туристи. Тази екосистема обаче е застрашена заради замърсяването, акостирането на кораби, неконтролното тралене и местния риболов, както и от увеличаването на екзотичните инвазивни видове. Основната цел на проекта по цел „Природа“ на LIFE+ е да се подобри опазването на ливадите от посидония.

ЕФР подкрепя този проект по LIFE+, като предоставя допълнителна финансова помощ за изграждане на изкуствени рифове и ограничителни шамандури за отбелязване на границите на зоната.

Освен това благодарение на многото проведени дейности за повишаване на осведомеността всяка година десетки доброволци помагат за контролиране на доброто състояние на тази важна и застрашена екосистема в Средиземно море.

► **Повече информация за [ливадите Posidonia oceanica](#).**

Целта **„Действия във връзка с климата, околната среда, ресурсна ефективност и суровини“** в рамките на „Обществени предизвикателства“ по „Хоризонт 2020“ е насочена към постигането на ефикасни по отношение на ресурсите и устойчиви към изменението на климата икономика и общество. За да се отговори на нуждите на нарастващото световно население, тя също така се стреми към опазване и устойчиво управление на природните ресурси и екосистемите, както и към устойчиви доставки и използване на суровини.

Действията по тази работна програма са насочени към попълване на пропуските в базата от необходими знания за разбиране на промените в околната среда, идентифициране на политики, методи и инструменти, чрез които най-ефективно могат да се преодолеят тези предизвикателства, както и подпомагане на иноватори и предприятия при пазарното реализиране на екологични решения.

Могат да се създават съвместни проекти с ЕСИФ, например за финансиране на инфраструктура за отпадъци.

Могат да бъдат намерени и връзки с „Творческа Европа“ в рамките на трансграничните програми за европейско териториално сътрудничество. ЕФРР¹⁵ и КФ подкрепят проекти, които съхраняват, опазват и развиват природното и културното наследство. Действията могат да включват обновяване на културни сгради, туристически инициативи и образователни проекти.

С безвъзмездни средства по „Творческа Европа“ могат евентуално да се финансират различни транснационални проекти и проекти за сътрудничество. По-долу са представени два примера за проекти, финансирани чрез ЕФРР в рамките на Програмата за трансгранично сътрудничество „Южно Балтийско море“, които показват как финансирането може наистина да донесе добавена стойност за регионите.

ПОПУЛЯРИЗИРАНЕТО НА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО НОСИ ПОЛЗИ ЗА РЕГИОНИТЕ

Четири региона от Южна Прибалтика — Борнхолм в Дания, Рюген в Германия, Швиноуйшче в Полша и Югоизточна Сконе в Швеция — представляват гранични територии, богати на природни красоти и културно наследство. След демократичните промени в Източна и Централна Европа и предвид географската близост на регионите е разумно четирите региона да работят заедно за постигане на общите цели. Финансиран по програма „Южно Балтийско море“, проектът Four Corners Heritage популяризира всеки регион като самостоятелна дестинация. Това става чрез популяризиране на многобройните археологически находки и исторически събития, които превръщат региона в приятно място за посе-

щения и живот. Чрез професионални мрежи и тясно сътрудничество успешно се разработват и реализират съвместни проекти в областта на културата, туризма, комуникациите и инфраструктурата, които са от полза за целия район. Като резултат проектът позиционира „четирите ъгъла“ като дестинация, която трябва да бъде посетена, като значително засилва присъствието на района на международната сцена.

Проектът SeaSide е друга инициатива, финансирана от програма „Южно Балтийско море“. Той обхваща крайбрежните райони в Дания, Германия, Литва, Полша и Швеция, като се възползва от общото морско културно наследство, обединяващо тези региони.

В рамките на проекта в крайбрежните градове се провеждат различни фестивали на морски теми, които показват общото морско културно наследство на регионите. Инициативата „Балтийско плаване“ свързва тези фестивали и предлага плавания между градовете Гданск в Полша, Клайпеда в Литва, Карлскрона в Швеция, Нистед в Дания и Росток и Засниц в Германия. Тези пътувания се рекламират на международните пазари, като значително увеличават броя на туристите в региона. Освен това интерес привлича и съвместната изложба, посветена на общото морско културно наследство на всеки регион. Като цяло проектът SeaSide позиционира Южнобалтийския регион като важна туристическа дестинация както на национално равнище, така и в чужбина.

15 Обърнете внимание, че инвестициите в реновиране на исторически сгради или културно наследство ще бъде приоритет на ЕФРР, само ако са част от цялостна стратегия за икономическо развитие и осигуряват преки социално-икономически ползи за територията (например: положително въздействие върху туризма или върху занаяти и традиционни сектори на индустрията) или за определена общност в неравностойно положение.

4.7. ТЦ 7: Насърчаване на устойчивия транспорт и премахване на участъците с недостатъчен капацитет в ключови мрежови инфраструктури

Трансевропейските транспортни мрежи (TEN-T) са планирана схема от мрежи за автомобилен, железопътен, въздушен и воден транспорт в Европа. От януари 2014 г. **ЕС има нова политика за транспортната инфраструктура, която свързва целия континент.** Тази политика ще премахне липсващите звена между транспортните мрежи на държавите членки, ще премахне затрудненията, които все още пречат на гладкото функциониране на вътрешния пазар, и ще преодолее някои технически бариери, като например съществуващите в момента несъвместими стандарти за железопътния трафик. Политиката също така насърчава и подобрява гладкото функциониране на транспортните вериги за пътници и товари, като същевременно обхваща и технологиите.

ТЦ 7 и ЕСИФ

ЕФРР и **КФ** подпомагат различни инвестиции в мрежата TEN-T, включително:

- свързване на второстепенни и третостепенни възли с TEN-T;
- съобразени с околната среда транспортни системи;
- оперативно съвместими железопътни системи;
- интелигентни системи за електроразпределение, съхранение и пренос на енергия.

ЕЗФРСР може да допълва инвестиции от ЕФРР и КФ в големи TEN-T мрежи чрез подпомагане на транспортна инфраструктура на местно равнище и/или в селски райони, както и на транспортни услуги в селски райони. В селското стопанство могат също да се подпомагат новаторски нисковъглеродни и енергийно ефективни транспортни технологии.

ТЦ 7 и други инструменти на ЕС

Целта за [интелигентен, екологичен и интегриран транспорт](#) от програма „Хоризонт 2020“ разполага с бюджет от 6,3 млрд. EUR за подпомагане на развитието на ресурсно ефективен транспорт, който щади околната среда.

По [МСЕ Транспортен сектор](#) ще бъдат налични 26,25 млрд. EUR за съфинансиране на проекти по TEN-T. МСЕ финансира проекти от „общ интерес“, като например инфраструктурни проекти с висока добавена стойност за ЕС.

МСЕ допълва **ЕФРР**, **КФ** и **ЕЗФРСР** и инвестициите в TEN-T от тези фондове трябва да гарантират, че градските и селските райони се възползват от възможностите, които създават големите мрежи. Поради това държавите членки се насърчават да определят предварително по кои схеми за подкрепа трябва да се изпълнят отделните инфраструктурни проекти по TEN-T. Това позволява извършването на правилно планиране и ефективни инвестиции.

Положителни взаимодействия в географски аспект: МСЕ се концентрира най-вече върху предварително набелязани проекти с високи добавена стойност за ЕС, свързани с коридори от основната мрежа TEN-T. Тези ключови инфраструктурни инвестиции могат да работят заедно с проекти, финансирани от ЕФРР, КФ и ЕЗФРСР, засягащи други части на основната мрежа TEN-T, както и широкообхватната мрежа.

Проекти, кандидатстващи за безвъзмездни средства от МСЕ за проекти от общ интерес с висока добавена стойност за ЕС, могат да кандидатстват и за подкрепа от ЕСИФ. Това включва:

- проекти, засягащи други участъци от основната мрежа TEN-T, които не са посочени предварително в приложение I към регламента относно МСЕ;
- проекти, засягащи широкообхватната мрежа TEN-T;
- мултимодални транспортни възли, свързващи вторична инфраструктура към мрежата TEN-T.

ПОДОБРЯВАНЕ НА ЖЕЛЕЗОПЪТНИТЕ ВРЪЗКИ В БАЛТИЙСКИЯ КОРИДОР

Предварително определен проект за изграждане на нова директна железопътна линия в рамките на основен транспортен коридор „Северно море — Балтийско море“ по направление север—юг, която преминава през Талин, Рига, Каунас и Варшава, може да получи финансиране от МСЕ. Ще бъде модернизирана връзката между линията Rail Baltic и столицата на Литва, Вилнюс. Тъй като връзката Каунас—Вилнюс също е част от основната мрежа TEN-T, но не е трансграничен проект или участък с недостатъчен капацитет, тя е подходящ кандидат за финансиране от ЕСИФ.

За **паралелни проекти** в общо пространство изграждането на инфраструктура може да се подкрепи от МСЕ и чрез „меки“ дейности, които се финансират от ЕСИФ. Например, паралелно с финансирането от МСЕ на строителство на основна мрежова инфраструктура или иновации, ЕСИФ могат да подкрепят дейности, насочени към насърчаване на междурегионалното сътрудничество между заинтересованите страни или намаляване на въздействието на тази инфраструктура върху околната среда, като например инициативите за чист морски превоз, разработени в региона на Балтийско море.

ПРОЕКТ „МОДЕРНИЗИРАНЕ НА RAIL BALTICA“

Предпроектното проучване за модернизирването на Rail Baltica — трансгранична линия с дължина 1520 км — е финансирано от КФ. В рамките на програма INTERREG ЕФРР помага за създаването на регионална мрежа на заинтересованите страни и повишава информираността на индустрията и обществеността. Трансграничният участък — модернизация на железопътна линия Тарту—Валга — е подкрепен с безвъзмездно финансиране от МСЕ (TEN-T) в размер на 10,8 млн. EUR.

Намирането на иновативни решения на транспортни проблеми, като например градската мобилност и логистиката, е обща обществена потребност. Това е област, в която много региони и държави членки са определили своите конкурентни предимства и потенциални силни страни в областта на научните изследвания и иновациите. Затова е важно тези иновативни и основани на НИРД решения, които биха могли да решат проблемите на транспорта, да бъдат прилагани.

Ако това е посочено като приоритет в годишните работни програми, финансирането от **„Хоризонт 2020“** може да помогне на публичните органи да обединят търсените от тях иновативни стоки и услуги. Програмата може също да подкрепи поръчки за продукти в предпазарен стадий, обществени поръчки за създаване на иновативни решения, както и често сложните процедури за обществени поръчки.

„Хоризонт 2020“ може да финансира основни и приложни НИРД, докато ЕФРР или КФ могат да подкрепят тяхното изпълнение.

ПРОЕКТЪТ TIGER СЕ ЗАЕМА С ТРАНСПОРТНАТА ЛОГИСТИКА

Финансиран по РП7, TIGER е широко-машабен интегриран проект за сътрудничество за развитие на използването на железопътен транспорт в логистичните вериги за превоз. TIGER, или „Transit via Innovative Gateway concepts solving European- intermodal Rail needs“, разглежда четири основни фактора, които ограничават европейския транспорт:

- Справяне със значителното нарастване на търсенето на превози на товари в условията на лоша инфраструктура.
- Претоварване на входните пристанища на ЕС поради затруднения с преместването на техния трафик към вътрешността.
- Състоянието на околната среда и изменението на климата изискват по-устойчив транспорт. Насърчава се прехвърлянето към друг вид транспорт.
- Заради разходите и сроковете за строителство за да бъдат реализирани ползи от разширяването на дадена инфраструктура, са необходими най-малко десет години. Поради това е наложително да се постигне възможно най-висока производителност на наличните европейски инфраструктури.

Проблемите се демонстрират по-подробно чрез четири пилотни проекта по инициативата TIGER DEMO, която се финансира от ЕФРР.

► **Повече информация** за проекта [TIGER DEMO](#).

ИНТЕЛИГЕНТНА ЕНЕРГИЙНА МРЕЖА ЗА ЖЕЛЕЗНИЦИТЕ

Проектът Ferro Smart Grid разработва първата интелигентна мрежа за управление на енергията в железопътния сектор. Тя интегрира свързани към мрежата влакове, както и спомагателни инсталации и електрически превозни средства за постигането на ефективно, безопасно и устойчиво електрозахранване.

За да се постигне поставената цел, с подкрепата на ЕФРР е разработен експериментален демонстрационен прототип. Следващият етап е подкрепен от 7-ата рамкова програма за научни изследвания в рамките на проекта MERLIN, за да се докаже способността на интегрираните системи за управление да постигнат по-устойчиво и оптимизирано потребление на енергия в европейските електрически железопътни системи.

► **Повече информация** за проекта [Ferro Smart Grid](#).

4.8. ТЦ 8: Насърчаване на устойчивата и качествената заетост и подкрепа за мобилността на работната сила.

Справянето с безработицата и социалните последици от неотдавнашната финансова криза е основен приоритет. Подобряването на устойчивостта на пазара на труда и инвестициите в човешки капитал са от съществено значение за подпомагане на наемането на персонал и адаптирането на предприятията, както и за създаването на условия повече хора да останат активни и да се трудят. Същевременно държавите членки трябва да положат повече усилия, за да подобрят пригодността за заетост на дългосрочно безработните лица, както и на по-възрастните и по-младите поколения.

В рамките на стратегията „Европа 2020“ ЕС определи цел за 75 % заетост за жените и мъжете до 2020 г. **Програмата за нови умения за нови работни места** е една от основните инициативи на Комисията, които ще помогнат на ЕС да постигне своята цел за заетост до 2020 г. Тя представя набор от конкретни действия, чрез които да се изпълнят реформи за подобряване на гъвкавостта и сигурността на пазара на труда, хората да придобият подходящи умения за работните места на днешния и утрешния

ден, да се подобри качеството на работните места, като се осигурят по-добри условия на труд, и да се подпомогне създаването на работни места.

ТЦ 8 и ЕСИФ

В рамките на тази тематична цел държавите членки следва да се концентрират върху постигането на националните цели за заетост, като използват **ЕСФ** за подкрепа на съответните политики.

ЕСФ подкрепя действия, насочени към устойчивото интегриране в пазара на труда чрез активно включване и професионална и географска мобилност. Успешните проекти се възползват и от мрежи на работодателите и образователни мрежи, както и от развитието на местни инициативи за заетост. Изпълнението на гаранциите към младежта изисква силно сътрудничество със социалните партньори, службите по заетостта, както и с институциите в областта на образованието и обучението. Сътрудничеството с работодатели, които осигуряват възможности за обучение на работното място за млади хора, е от ключово значение.

По линия на **ЕЗФРСР** могат също да се финансират курсове за обучение, семинари и коучинг. Подкрепата може да обхваща краткосрочен управленски обмен в селски и горски стопанства, както и посещения в селски и горски стопанства. От нея могат да се възползват хора, работещи в областта на селското стопанство, хранително-вкусовата промишленост и горския сектор, както и малки и средни предприятия, извършващи дейността си в селските райони. Освен това тя подпомага развитието на квалифицирана работна ръка и подобрява качеството на заетостта. ЕЗФРСР също така насърчава навлизането на млади хора в селскостопанския сектор чрез различни схеми за млади земеделски производители.

Повишаването на заетостта и териториалното сближаване е приоритет на **ЕФМДР** и се осъществява чрез водено от местните общности развитие. Общата цел за икономически растеж се преследва чрез социал-

но включване, създаване на работни места, осигуряване на подкрепа за повишаване на пригодността за заетост и мобилността на работната сила в крайбрежните райони и в некрайбрежните общности.

ЕФРР подпомага развитието на бизнес инкубатори и осигурява инвестиционна подкрепа за самостоятелно заети лица и микропредприятия. Той също така насърчава благоприятстващия заетостта растеж чрез развитие на региони със западаща индустрия и подобряване на достъпността до основни природни и културни ресурси.

Подкрепата може да включва и местни инициативи в областта на развитието, както и помощ за структури, осигуряващи обслужване по места за създаване на нови работни места, когато тези инициативи не попадат в приложното поле на Регламент № 1304/2013 относно ЕСФ¹⁶.

И накрая, Европейското териториално сътрудничество (ЕТС) подкрепя насърчаването на устойчива и качествена заетост, мобилността на работната сила, трансграничната мобилност, съвместните инициативи за местна заетост, информационните и консултантските услуги и съвместното обучение.

ДНЕВЕН ЦЕНТЪР ЗА СОЦИАЛНИ ГРИЖИ ZIEDUGRAVAS

Финансирането от ЕФРР и ЕСФ помага за изграждането на дневен център за социални грижи, наречен Ziedugravas, в област Скриверу в Латвия. Центърът осигурява временни социални грижи, както и алтернативни услуги за хора с увреждания от региона. Дейностите са насочени към развитие на социални умения, обучение и услуги за свободното време.

За реконструиране на сградата, където се помещава центърът, е използвано финансиране от ЕФРР. Извършените дейности включват превръщане на центъра в достъпно място за хора с увреждания чрез инсталиране на асансьор и рампа, както и осигуряване на друго жизнено важно оборудване за безпроблемното изпълнение на ежедневната дейност на центъра.

Финансирането от ЕСФ подобрява пригодността за заетост и интегрирането на различни групи, в това число:

- хора с увреждания;
- хора, които получават пенсия;
- многодетни семейства и семейства с един родител;
- деца със зависимости и/или жертви на насилие;
- лица без основна заетост и/или социални умения.

В рамките на проекта е създадена програма за социална рехабилитация, която включва услуги за домашни грижи. Предлага се и обучение за социалните работници.

До края на 2013 г. от услугите на центъра редовно са се възползвали около 162 души. Освен тях 523 души в някакъв момент са се възползвали от подобрената програма за социална рехабилитация.

ФИНАНСИРАНЕ НА ДВА ЦЕНТЪРА ЗА ГРИЖИ В ИРЛАНДИЯ

Obair Community Crèche в Нюмаркетон-Фъргюс, графство Клеър, получава подкрепа от ЕФРР и ЕСФ по оперативната програма за Южния и Източния регион за периода 2000—2006 г.

¹⁶ Регламент (ЕС) № 1304/2013 на Европейския парламент и на Съвета.

Финансирането се използва за изпълнението на програма за капиталови инвестиции и за заплати за персонала. Детската ясла се помещава в три стаи, където се полагат грижи за деца на възраст от три месеца до шест години. Obair Community Crèche е организация с нестопанска цел, която предоставя финансово и организационно достъпни, висококачествени и безопасни грижи за Нюмаркет-он-Фъргюс и неговите околности.

Освен това ресурсният център Knockanawley в град Типерари също получава подкрепа от ЕФРР и ЕСФ по оперативната програма за Южния и Източния регион. Това финансиране се използва също за изпълнението на програма за капиталови инвестиции и за финансиране на разходите за персонал.

ТЦ 8 И ДРУГИ ИНСТРУМЕНТИ НА ЕС

За да се осигури по-голяма добавена стойност и въздействие, трябва да се развиват полезни взаимодействия между Програмата на ЕС за заетост и социални иновации (**EaSI**) и ЕСФ и други програми на ЕС, поспециално в областите, обхванати от трите оси на EaSI:

- модернизация на заетостта и социалните политики чрез [оста „Прогрес“](#);
- трудова мобилност чрез [оста EURES](#);
- достъп до микрофинансиране и социално предприемачество чрез [оста Микрофинансиране и социално предприемачество](#).

Чрез оста си „Прогрес“ EaSI подкрепя иновации в областта на социалната политика и политиката за пазара на труда, които осигуряват новаторски решения за социални потребности на национално равнище. Тази ос помага също да се прецени приложимостта на трудовите и социалните иновации, преди те да бъдат повторени в по-голям мащаб. Допълнителна информация може да бъде намерена на [уебсайта на EaSI](#).

от всички нива да получат подходящи умения и компетенции и улеснява прехода от образование към заетост. Програмата дава възможност на студенти, стажанти, служители и доброволци да прекарат известно време в чужбина, за да подобрят своите умения и пригодност за заетост.

„Еразъм+“ е насочена към:

- подобряване на уменията и компетенциите чрез международна мобилност на преподаватели и студенти;
- засилване на сътрудничеството в областта на образованието, обучението и младежта чрез насърчаване на партньорства между образователни институции, обществени организации, предприятия и младежки организации;
- подкрепа за реформи в областта на политиката чрез развитие на знанието, инструменти за прозрачност и разпознаване, експериментирание в областта на политиката и подкрепа за различни заинтересовани организации.

► Повече информация за „Еразъм+“.

Цел 3 на **Здравната програма на ЕС** е насочена към изграждането на иновативни, ефикасни и устойчиви здравни системи.

ЕСИФ могат да помогнат за разширяване на мащаба на действията, разработени в рамките на **EaSI**, **„Еразъм+“** и **Здравната програма на ЕС**, чрез комбиниране на последователно финансиране. Съчетаването на фондове в рамките на един проект обаче не е възможно.

Фонд „Убежище, миграция и интеграция“ (AMIF) помага за по-доброто управление на миграцията, като предлага помощ на миграционните органи в държавите членки в съответствие с техните социални и икономически потребности. Фондът също така насърчава ефективното интегриране на гражданите на трети държави. ЕСИФ могат също да оказват подкрепа за интеграцията на граждани на трети държави на пазара на труда.

► Повече информация за [фонд „Убежище, миграция и интеграция“](#).

„Еразъм+“ може да помогне на учащите се

4.9. ТЦ 9: Насърчаване на социалното приобщаване, борба с бедността и дискриминацията.

Европейската платформа срещу бедността и социалното изключване е една от седемте водещи инициативи на стратегията „Европа 2020“ за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж. Тя е предназначена да помогне на държавите членки до 2020 г. да намалят броя на изложените на [бедност и социално изключване](#) хора с 20 милиона души.

Системите за социална закрила трябва да противодействат на последиците от икономическата криза, да насърчават социалното приобщаване и да предотвратяват изпадането в бедност чрез:

- приемане на стратегии за приобщаване;
- осигуряване на ефективно и адекватно подпомагане на доходите;
- прилагане на начини за справяне с бедността, включително с детската бедност;

- осигуряване на широк достъп до висококачествени услуги на достъпна цена, като например социални и здравни услуги, грижи за деца, жилищно настаняване и електроснабдяване;
- засилване на връзката между мерките за социално подпомагане и мерките за активиране чрез предлагане на по-персонализирани услуги;
- подобряване на използването на предлаганите услуги.

ТЦ 9 и ЕСИФ

За тази ТЦ са предвидени 20 % от бюджета на **ЕСФ** на национално равнище.

Фондът подкрепя политиките за активно приобщаване, за да осигури по-добра координация между образованието, осигурителните системи и политиките за пазара на труда. Това ще гарантира социално сближаване за най-уязвимите хора и ще помогне на безработните да се върнат на работа.

Компонентът за подпомагане на доходите от стратегията за активно приобщаване трябва да се финансира от ЕСФ. Това трябва да е само временна мярка, която проправя пътя към създаването на работни места. Схеми за обществена заетост се подкрепят само като преходна мярка, за да получат хората необходимите умения, компетенции и квалификация, за да се реинтегрират на пазара на труда.

Държавите членки могат да използват така наречените карти на бедността, когато проектират и изпълняват интегрирани стратегии за подпомагане на най-необлагодетелствани райони и групи като ромите. Интеграцията на маргинализираните общности може да включва и водено от общностите местно развитие (CLLD). За да се повиши ефективността на действията на ЕСФ, насочени към подобряване на достъпа до устойчиви и висококачествени социални и здравни услуги на достъпна цена, ЕСИФ трябва да се използват за инвестиции в социална и здравна инфраструктура в по-слабо развитите региони и в селските райони.

ЕЗФРСР допринася за тази ТЦ, като се концентрира върху социалното приобщаване чрез целенасочени действия. Те могат да включват инвестиции в основни услуги и инфраструктура, като например грижи за деца, електронно приобщаване, концепции за местно развитие, партньорства и инвестиции, включващи различни социални услуги.

Предлага се и допълнителна подкрепа чрез първоначална помощ за развитие на малки стопанства, която да помогне на селскостопанските производители да избягнат капана на бедността. ЕЗФРСР финансира и схемите за преки плащания в рамките на ОСП, които играят също важна роля в борбата с бедността в селското стопанство.

ЕФРР може да подпомага инвестиции в областта на здравеопазването и социалната инфраструктура. Тези инвестиции насърчават развитието на национално, регионално и местно равнище, намаляват неравенството в достъпа до адекватни здравни услуги, насърчават социалното приобщаване чрез подобрен достъп до социални, културни и развлекателни услуги и допринасят за прехода от институционални към базирани в общността услуги.

Финансирането също така способства за възстановяване на нуждаещите се общности. То е важно и за успеха на стратегиите за водено от общностите местно развитие.

В рамките на трансграничното сътрудничество се предлага подкрепа по линия на ЕТС за насърчаване на социалното приобщаване, борба с бедността и справяне с различните форми на дискриминация. Освен това трансграничната програма PEACE помага за насърчаване на социалната и икономическата стабилност чрез действия, насочени към постигането на по-голямо сближаване между общностите.

ТРИ ПРОЕКТА В ЧЕХИЯ СЕ ФОКУСИРАТ ВЪРХУ СОЦИАЛНОТО ИЗКЛЮЧВАНЕ

В град Мост, Чехия, са изготвени три проекта, посветени на борбата със социалното изключване. И трите проекта се изпълняват в кв. „Ханов“ и са тясно свързани помежду си. Кв. „Ханов“ е известен с високото ниво на безработица, лошите жилищни условия и дребната престъпност. С население от 1500 души, 90 % от жителите са от ромски произход. Проектите са:

- Програма за интегриране на социално изключени лица — финансиране от ЕСФ: 900 000 EUR.
- Младежки център, финансиране от ЕФРР — 400 000 EUR.
- Мултикултурен център — финансиране от ЕФРР: 700 000 EUR.

И трите проекта предлагат консултантски услуги за местните жители в различни области, включително образование, заетост, семеен живот и отдих.

Накратко, трите проекта предоставят на местните жители място, където могат да усвоят ИТ умения, да спортуват и да учат. Всички проекти поддържат връзки с бюро по труда, центрове за обучение, местни училища и организации за професионално обучение.

ПРОГРАМА ЗА НАЙ-СЛАБО РАЗВИ- ТИТЕ МИКРОРАЙОНИ (LDMR)

Програмата LDMR е експериментална и в случая използва различни финансови инструменти на ЕС, за да подпомогне икономическото и социалното развитие в определени региони на Унгария. Териториалният подход е комбиниран с планиране на ресурсна основа с участието на местните общности и органи, които съвместно решават какви проекти е необходимо да се изпълнят в региона. Тяхната работа се подпомага от външни експерти; вземането на окончателното решение обаче остава в ръцете на микрорегионите. Програма LDMR се съфинансира от ЕФРР и ЕСФ.

ПРОЕКТ ЗА РАЙОННО УПРАВЛЕНИЕ В БЕРЛИН

След въвеждането на районни съвети в необлагодетелствани райони на Берлин местните жители решават какви проекти трябва да се финансират, за да се подобрят условията на живот в района. За да се противодейства на социалното разделение и на други социални проблеми в някои райони на Берлин след обединението, през 1999 г. органите на града приемат стратегия за интервенция „Районно управление Берлин“. Повече от едно десетилетие тя е ценен инструмент, способстващ за изграждането на „социално интегрирания град“ Берлин.

Тези райони страдат от видимо изоставени публични пространства, както и от безработица, зависимост от получаването на държавни помощи и липса на социална и етническа интеграция.

Целта на подкрепената от ЕС програма „Районно управление Берлин“ (NMB) е да се промени това положение и да се създадат райони, в които цари солидарност и които предлагат равни възможности за квартала и неговите жители.

Основните партньори в проекта са местните жители, които работят съвместно с отдела по селищно развитие и околна среда в градската управа, местните квартали и екипите за районно управление. Жизнено важна роля имат и местните органи, като например жилищни общности, училища, предприятия и обществени центрове.

ТЦ 9 И ДРУГИ ПРОГРАМИ НА ЕС

От особено значение за ТЦ 9 са оста „Прогрес“ и оста „Микрофинансиране и социално предприемачество“ на **EaSI**.

Като изключително важни се разглеждат и различни цели по **Здравната програма на ЕС**, включително:

- Цел 1: популяризиране на доброто здраве, предотвратяване на заболявания и подпомагане на създаването на подходяща среда за водене на здравословен начин на живот при съблюдаване на принципа за „включване на здравето във всички политики“.
- Цел 3: принос за изграждането на иновативни, ефикасни и устойчиви системи на здравеопазване;
- Цел 4: Улесняване на достъпа до по-добро и по-безопасно здравеопазване за гражданите на ЕС.

За тези програми не е възможно финансирането да се комбинира в рамките на един проект или действие, но могат да се създават паралелни или последователни проекти.

4.10. ТЦ 10: Инвестиции в образованието, обучението, професионалното обучение за придобиване на умения и учене през целия живот.

ТЦ 10 И ЕСИФ

Инвестициите в рамките на **ЕСФ** следва да:

- подкрепят равния достъп до качествено образование на всички нива;
- реструктурират и модернизират процеси;
- осигуряват по-добро съответствие на предлаганите умения и търсенето на пазара на труда в дългосрочен план;
- подготвят образователните системи за прехода към икономика с ниска въглеродна интензивност;
- успешните инвестиции изискват партньорства между висшите образователни институции, сектора на професионалното образование и обучение (ПОО), научните изследвания, бизнеса и пазара на труда.

ЕЗФРСР допринася за тази ТЦ, като:

- подкрепя дейности за професионално обучение и придобиване на умения, като например курсове за обучение, семинари и коучинг;
- финансира демонстрационни и информационни дейности в помощ на хората, които работят в секторите на земеделието, храните и горското стопанство, земеползвателите и МСП, извършващи дейност в селските райони;
- краткосрочен управленски обмен в селски и горски стопанства, както и посещения в селски и горски стопанства.
- финансиране на консултантски услуги за МСП и образователни институции в селските райони.

ЕФРР може да помогне за развитието на инфраструктура за образование и обучение. Освен това в образованието, обучението и професионалното обучение за умения и учене през целия живот може да се инвестира чрез Европейските програми за териториално сътрудничество.

ТЦ 10 И ДРУГИ ИНСТРУМЕНТИ НА ЕС

Мерките по програма „**Мария Склодовска-Кюри**“ (**MSCA**) в рамките на „Хоризонт 2020“ могат да подкрепят заетостта в областта на научните изследвания и трудовата мобилност на изследователи. Те трябва да бъдат съгласувани с инвестициите по линия на ЕСФ в тази област.

ЕСФ може също да се използва за допълване на финансиране по програма „**Еразъм+**“ за заминаващи студенти / стажанти/ обучаващи се работници (КД1) на национално или регионално равнище. Предоставяните безвъзмездни средства по „Еразъм+“ имат за цел да покрият различни разходи, например за пътуване, дневни разходи, книги и оборудване. Не е възможно финансирането от ЕСФ да се използва в допълнение към безвъзмездните средства, които отделни бенефициенти вече получават по „Еразъм+“. ЕСФ обаче може да се използва за предоставяне на безвъзмездни средства за така наречените участници с „нулева мобилност в ЕС“ по „Еразъм+“, които не получават безвъзмездни средства по „Еразъм+“, но посещават участващи институции по „Еразъм+“, които получават средства за управление.

ЕСФ също може да се използва за финансиране на подготвителни, допълващи или пряко свързани дейности в партньорски институции, участващи в „Еразъм+“ по линия на „**Стратегически партньорства / Алианси на знанието / Секторни алианси на уменията**“ (КД2). ЕСФ може да се използва и за разгръщане в по-голям мащаб на дейности, които първоначално са били разработени по линия на подкрепа за политиката (КД3) на „Еразъм+“.

Във всеки един от тези сценарии финансирането трябва да се предоставя последователно, паралелно или като алтернатива. Съчетаването на фондове в рамките на един проект обаче не е възможно.

Цел 3 от **Здравната програма на ЕС**, която е насочена към изграждането на иновативни, ефикасни и устойчиви здравни системи, включва мерки за образование и обучение на здравни работници.

4.11. ТЦ 11: Повишаване на институционалния капацитет на публичните органи и заинтересованите страни и ефективна публична администрация.

Качеството на публичната администрация има пряко въздействие върху икономическата среда и затова е от решаващо значение за стимулиране на производителността, конкурентоспособността и растежа. Поради това модернизацията на публичните институции беше посочена като един от водещите приоритети на ЕС за успешно изпълнение на стратегията „Европа 2020“.

ЕСФ и ЕФРР подкрепят изграждането на институционален капацитет в администрацията и съдебната система, за да се създадат институции, които са:

- стабилни и предсказуеми;
- достатъчно гъвкави, за да реагират на многото обществени предизвикателства;
- открити за диалог с обществеността;
- способни да въведат нови политически решения и по-добри услуги.

Инвестициите в човешки капитал в публичния сектор са насочени към постигането по-ефективни организационни процеси, съвременно управление, мотивирани и квалифицирани държавни служители и магистрати.

ТЦ 11 и ЕСИФ

Подкрепата от **ЕСФ** следва да се концентрира върху хоризонталните реформи за насърчаване на доброто управление. Ключовите действия могат да включват:

- развиване на умения на всички равнища от служебната йерархия;
- модернизиране и оптимизиране на вътрешните процеси в публичните институции и услуги;
- подобряване на формулирането и прилагането на политики;
- подобряване на взаимодействието между институциите и заинтересованите страни;
- подобряване на изпълнението и качеството на услугите;
- развитие на подходящи организационни структури;
- изпълнение на стратегии и политики в областта на човешките ресурси;
- развитие на информационни и технически ресурси.

Този вид подкрепа се предлага само в държавите членки с най-малко един по-слабо развит регион или в държавите членки, които отговарят на условията за подпомагане от Кохезионния фонд.

Освен това ЕСФ подкрепя изграждането на капацитет във всички видове региони чрез:

- укрепване на капацитета на заинтересованите страни, например социални партньори и неправителствени организации;
- развитие на секторни и териториални пактове в областта на заетостта, социалното приобщаване, здравеопазването и образованието на всички териториални нива.

Подкрепа от **ЕФРР** и **КФ** ще се предоставя на публични институции, социални партньори и други неправителствени организации за:

- укрепване на институционалния капацитет и ефективността на публичната администрация и публичните услуги, свързани с прилагането на ЕФРР и КФ;
- подпомагане и допълване на действията на ЕСФ, включително, когато е необходимо, осигуряване на оборудване и инфраструктура в подкрепа на модернизацията на публичните услуги в области като заетост, образование, здравеопазване, социални политики и обичаи;
- административен капацитет, свързан с европейското териториално сътрудничество (само ЕФРР).

ТЦ 11 И ДРУГИ ИНСТРУМЕНТИ НА ЕС

Програма „Правосъдие“¹⁷ насърчава съдебното сътрудничество по граждански и наказателни дела, подпомага обучението на съдии, прокурори и други юристи и подкрепя мерките на ЕС в борбата с наркотиците. Програмата помага да се гарантира адекватен достъп до правосъдие за хората и търговските дружества в Европа.

Програмата се изпълнява чрез аналитични дейности, подготовка на ръководства и доклади, конференции, обучения, различни форми на взаимно обучение и сътрудничество, както и развитие и поддържане на системи и инструменти, включително по-нататъшно развитие на европейския портал за електронно правосъдие. Бюджетът е 378 млн. EUR.

Програмата се управлява от Европейската комисия чрез покани за представяне на предложения. В тях могат да участват всички организации и юридически лица. Субекти със стопанска цел могат да кандидатстват съвместно с организации с нестопанска цел или публични организации.

► **Повече информация за Програма „Правосъдие“.**

Програма „Права, равенство и гражданство“ насърчава и защитава специалните права и свободи на хората, произтичащи от правото на ЕС. Тя насърчава равенството между мъжете и жените, борбата с всички форми на дискриминация и мерките срещу расизма. Освен това програмата се стреми към ефективно и последователно прилагане на инструментите и политиките на правото на ЕС в държавите членки, насърчаване на трансгранично сътрудничество и взаимното опознаване.

Дейностите за подкрепа включват аналитични дейности, конференции, обучения, различни форми на взаимно обучение и сътрудничество, както и подкрепа за неправителствени организации при изпълнението на дейности с европейска добавена стойност, както и подкрепа за държавите членки за прилагане на европейските инструменти и политики. Бюджетът на програмата е 439 млн. EUR.

Програмата се управлява от Европейската комисия чрез покани за представяне на предложения. В програмата могат да участват всички организации и юридически лица. Субекти със стопанска цел могат да кандидатстват съвместно с организации с нестопанска цел или публични организации.

► **Повече информация за Програма „Права, равенство и гражданство“.**

Програма „Европа за гражданите“¹⁸ има за цел да подобри способността на гражданите да разбират ЕС, неговата история и многообразие. Програмата се фокусира и върху европейското гражданство и подобряването на условията за гражданско и демократично участие чрез развиване на разбирането от гражданите на процеса на изготвяне на политиките на ЕС и насърчаване на възможностите. Общият бюджет на програмата е 185 млн. EUR.

Програмата се управлява от Европейската комисия чрез Изпълнителната агенция за образование, аудиовизия и култура. Заявления по открити процедури за представяне на предложения могат да се подават от всички заинтересовани лица, които попу-

¹⁷ Регламент (ЕС) № 1382/2013

¹⁸ Регламент (ЕС) № 390/2014

ляризират европейското гражданство и интеграция, по-специално местни и регионални органи, туининг комитети, организации на гражданското общество и т.н.

► **Повече информация за [Програма „Европа за гражданите“](#).**

Програма „Херкулес III“¹⁹ се бори срещу измами и други незаконни дейности, които засягат финансовите интереси на ЕС, включително срещу контрабандата и фалшифицирането на цигари. Тя допринася за увеличаване на международното сътрудничество и координацията на равнище ЕС, между органите на държавите членки, Комисията и OLAF. Програмата предоставя техническа помощ на органите на държавите членки, за да засили техния капацитет за оперативни и следствени действия. Тя също така финансира обучения, конференции и семинари за специалисти в областта на правоприлагането, които им позволяват да подобрят уменията си и да обменят знания и най-добри практики.

► **Повече информация за [Програма „Херкулес III“](#).**

Фонд „Вътрешна сигурност“ е създаден с цел да се засили полицейското сътрудничество и борбата с организираната престъпност. Сред неговите основни приоритети са повишаване на националния капацитет за борба с корупцията, защита на икономиката срещу проникване на престъпни елементи и намаляване на стимулите за престъпления чрез изземване и конфискация на активи, придобити чрез престъпна дейност. Основните целеви групи са правоприлагащите органи и други служби за сигурност.

► **Повече информация за [Фонд „Вътрешна сигурност“](#).**

Програма „Перикъл“²⁰ финансира обмен, помощ и обучение за органи, банки и други лица, участващи в борбата с фалшифицирането на еврото — както в еврозоната, така и в държавите от ЕС извън еврозоната. Нейната цел е да се осигури по-добра защита на банкнотите и монетите в евро в Европа и в целия свят, като се гарантира, че мерките за борба с фалшифицирането в целия ЕС имат еднакъв ефект, като същевременно се зачитат различните национални традиции и се подобрява сътрудничеството между органите. Общият наличен бюджет за програмата за текущата многогодишна финансова рамка е 7,3 млн. EUR, като тя се прилага въз основа на годишни работни програми.

► **Повече информация за [Програма „Перикъл“](#).**

19 Регламент (ЕС) № 250/2014 — ОВ L84, 20.3.2014 г., стр. 6.

20 Регламент (ЕС) № 331/2014 — ОВ L 103, 05.04.2014 г.

5. ДРУГА ПОЛЕЗНА ИНФОРМАЦИЯ

5.1. Онлайн контролен списък за бенефициенти

Публикуван е онлайн контролен списък, който позволява да се направи подбор на наличните фондове на ЕС за различни видове инвестиции и категории бенефициенти.

5.2. Популяризиране на финансирането от ЕС

Бенефициентите на фондовете на ЕС са длъжни да обявяват финансирането от ЕС в своите комуникации. За тази цел те следва да включват символа на ЕС и подходящ текст, който подчертава характера на финансирането.

[Ръководството](#) „Използване на емблемата на ЕС по програми на ЕС: насоки за бенефициерите и други трети страни“ обяснява целия процес и е публикувано на всички езици на ЕС.

5.3. Финансиране от ЕС и Хартата на основните права

Операциите, които се подкрепят от фондовете на ЕС, трябва да са в съответствие с правото на ЕС и съответните национални закони. Дългият списък от релевантни приложими актове от законодателството на Съюза обхваща, наред с други, Хартата на основните права, която е правно обвързваща след приемането на Договора от Лисабон.

Тя е приложима по отношение на държавите членки, когато те прилагат правото на ЕС. Затова е важно бенефициентите да гарантират, че проектите им се изпълняват при пълно спазване на Хартата на основните права²¹.

21 Повече информация за [Хартата на основните права](#) и [пълният текст на Хартата](#) могат да бъдат намерени на уебсайта на Комисията. Полезен онлайн инструмент, който позволява на потребителите да получат информация за основните права в Европейския съюз и неговите държави членки, е [Charterpedia](#) на Агенцията на ЕС за основните права.

РЕЧНИК

AMIF	Фонд „Убежище, миграция и интеграция“
CLLD	Водено от общностите местно развитие
COSME	Конкурентоспособност на предприятията и малките и средните предприятия
EACEA	Изпълнителна агенция за образование, аудиовизия и култура
EaSI	Програма за заетост и социални иновации
EASME	Изпълнителна агенция за малки и средни предприятия
EEN	Enterprise Europe Network
EIT	Европейски институт за иновации и технологии
ETC	Европейско териториално сътрудничество
EUR	Евро
EURES	Европейски служби по заетостта, Европейска мрежа за работни места
FNS	Система за съобщаване на измами
H2020	„Хоризонт 2020“
HTA	Оценка на здравните технологии
INEA	Изпълнителна агенция за иновации и мрежи
LAG	Местна група за действие
LEIT	Водещи позиции при базовите и промишлените технологии
LIFE	‘L'Instrument Financier pour l'Environnement’ / Финансов инструмент в областта на околната среда
MERIKА	Ускорител на научните изследвания и иновациите в областта на морската енергия
MSCA	Действия по програма „Мария Склодовска-Кюри“
NCFF	Инструмент за финансиране на природен капитал
NCP	Национални центрове за контакт
OLAF	Европейска служба за борба с измамите
PEACE	Програма на ЕС за мир и помирение в Северна Ирландия и граничния регион на Ирландия
TEN-T	Трансевропейска транспортна мрежа
БНД	Брутен национален доход
ГД	Генерална дирекция
ЕЗФРСР	Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕИБ	Европейска инвестиционна банка
ЕИФ	Европейски инвестиционен фонд
ЕНС	Европейски научноизследователски съвет
ЕС	Европейски съюз
ЕСИФ	Европейски структурни и инвестиционни фондове
ЕСФ	Европейски социален фонд
ЕФМДР	Европейски фонд за морско дело и рибарство
ЕФРР	Европейски фонд за регионално развитие

ИКТ	Информационни и комуникационни технологии
ИПП	Инструмент за предприсъединителна помощ
ИТИ	Интегрирани териториални инвестиции
КД	Ключова дейност
КМР	Капиталов механизъм за растеж
КФ	Кохезионен фонд
МГЗ	Механизъм за гарантиране на заеми
МСЕ	Механизъм за свързване на Европа
МСП	малко или средно предприятие
НИИ	научни изследвания и иновации
НИРД	научни изследвания и развитие
НПО	неправителствена организация
ОЗИ	Общност за знания и иновации
ОП	Оперативна програма
ОСП	Обща селскостопанска политика
ПОО	Професионално образование и обучение
ПРСР	Програма за развитие на селските райони
РП7	Седма рамкова програма
СП	Споразумение за партньорство
ТЦ	Тематична цел
УО	Управляващ орган
ФСЕС	Фонд „Солидарност“ на Европейския съюз

Европейска комисия

Ръководство за бенефициенти на Европейските структурни и инвестиционни фондове и свързаните с тях инструменти на ЕС

Люксембург: Служба за публикации на Европейския съюз

2014 — 58 pp. — 21.0 x 29.7 cm

ISBN 978-92-79-46075-3

doi:10.2776/24004

КАК ДА СЕ СДОБИЕМ С ПУБЛИКАЦИИТЕ НА ЕС?

Безплатни публикации:

- чрез EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>);
- от представителствата или делегациите на Европейския съюз. Можете да получите координатите им в интернет (<http://ec.europa.eu>) или като изпратите факс на следния номер: +352 2929-42758.

Платени публикации:

- чрез EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>).

Платени абонаменти (например годишните течения на *Официален вестник на Европейския съюз*, *Сборника съдебна практика на Съда на Европейския съюз*):

- чрез някои от търговските представители на Службата за публикации на Европейския съюз (http://publications.europa.eu/others/agents/index_en.htm).

